

Лезги Газет

Жуwan Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 46 (10951) хемис 12-ноябрь, 2020-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Гульчывал тухуда

Дагъустанда государстводин ва хуси аптекаяр бес къадар дарманралди таъминвал ва абурун къиметар къетен гульчывиллик кутадайвал я. Герек хъайитла, и кардал прокуратурадин органарни желб ийида. Идакай мукъвара Махачкъалада къиле фейи заседанидал РД-дин Гъукуматдин Председатель Артем Здунаева хабар гана.

“Вахтунда серенжемар къабулун патал чахъ и жигъетдай тамам тир, гъакъикъатдив къазвай малуматар хъун герек я. Эгер са ни ятани, са бинени авачиз дармандин къиметар хажжайтла, прокуратурадин органар желб ийида. Алай вахтунда республикада раб-дармандин къиметар хажжай са бинени авач. Дагъустан дармандилди бес къадар таъмин я. И кардал инлай къулухни датлана гульчывал тухуда”, - къейдна Артем Здунаева.

Мукъвара региондин здравоохраненидин министерстводи къиле тухвай ахтармишунрин нетижада малум хъайивал, государстводин аптекайра къиметар хажжавай душушъаш жагъанач. Гъа са вахтунда Махачкъала, Дербент, Каспийск, Дагъустандин Огни шегъера ва Къайтагъ районда авай бязи аптекайра са жерге дармандин къиметар хажжавайди тестикихъана.

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

“Гъам чугвазвай диде”

Агъмед МАГЪМУДОВ

“Лезги газетдин” алай йисан 44-нумрадай чна Хив райондин Архитирин хуъре Чехи Гъалибвилин 75 йисан гъуърметдай Кыблепатан Дагъустанда вичиз мадтешигъи авачир, 18 метрдин къақъанвал авай надир имарат - мемориалдин комплекс хажжавайдакай хабар гана. Рикел ххин, обелиск эцигун патал пулдин тақъатар чара авурди архитири къеъгал хва Альберт Мегъамедович Эмиръаевя.

Мукъвара лезги чилел Чехи Гъалибвилин 75 йисан гъуърметдай хажжавай мад са имарат ахъайн - Сулейман-Стальский райондин Цийи Макъарин хуъре.

Мемориалдин “Гъам чугвазвай диде” комплекс ачухуниз талукъарнавай мянрекатдал Нариман Абдулмуталибова имарат арадал гъункар пай кутур гъар садаз сагърай лагъана ва чехи бубайрин экъу къамат, къеъгалвилер рикеле хуънин, жегъилар ватанпересар яз тербияламишунин жигъетдай монументдихъ авай важиблувал къейдна:

- Гъуърметлу агъалияр, за квэз виридаш и шад вакъия риклини сидкъид мубаракзава. Цийи мемориал райондин мулкарал алай надир имаратрикай садаз элкъенва. Ам эцигунин макъсад дяведин йисара чанар къурбанд авурбурун къамат рикеле хуънал серъяламиш жезвач. Монумент гъакъни къати женгера чин веледрикай магърум хъайи дидейрин, вири дишеълийрин къеъгалвилин вилик ийизвай икрам хъизни къабулиз жеда. Тарихдин вилик Чехи Гъалибвилик пай кутурбурун лайихлувилер зурбабур я. Абурун

къеъгалвилер рикелей алуд тавун, Ватан хвейи рухвайринни рушарин тъварар эбеди авун чи умуми везифа я, - къейдна райондин къили.

Мярекатдин сергъятра аваз иштиракчирик вилик Энрик Муслимов, Гъамидулагъ Мегъамедов, Цийи Макъарин администрациядин къил Асамудин Къазиагъ медов, скульптор Шариф Шагъмарданов, Тельман Гъамзаев, отставкада авай полковник Магъсуб Магъмудов, мектебда келзвавай аялар рахана. Абуру Ватандин Чехи дяведа чи ватанэгълийри къалурай викъегъильер рикел хана, обелискрихъ абур рикеле хуънин жигъетдай авай метлеб къейдна.

“Гъам чугвазвай диде” комплекс арадал гъункар карда еке зегъметар чу-гур Тельман Гъамзаевав “Сулейман-Стальский райондин вилик лайихлувилер” знак ва Шариф Шагъмардановав Гъуърметдин грамота вахкана. Ш.Шагъмарданов гъакъни РД-дин милли сиясатдин ва динрин краин рекъяр министерстводин гъуърметдин знакиз лайихлу хуъна. Мярекатдин сергъятра аваз Энрик Муслимова республикада миллетрин арада авай дуствал мянъкемарун къетен пай кутунай Сулейман-Стальский райондин администрациядин къилин пешекар Сефият Тагъировадив, лезги чланлан муаллим Заира Селягъовадив ва волонтер, 11-классдин ученик Рамазан Рагъимхановав гъуърметдин грамотаяр вахкана.

Мярекат райондин культурадин отделдин викилри ва Цийи Макъарин мектебда келзвавай аялри юзазурай концертдалди акъалтл хуъна.

Нумрадай къела:

ЖЕМИЯТ

Агъсақвади теклифзава

Алай вахтунда чи улькведин жуъребажуъре шегъерьра са шумуд цүд агъзурралди лезгири къалахзава. Чи ийкъарани лезги хуърерай патарал физвай жегъиприн къадар тимил туш. Дапларар язавай къалерин къадар къвердавай газаф жезва. Эгер гъалар икъ давам жез хъайитла, зи фикирдалди, тахминан 25-30 йисалай хейлин хуърер ичли жеда.

► 2

ЖЕМИЯТ

Буржар - гъвечибур. Гужар?..

Экъу юкъуз ачух рекъел, са разгульвал, кичевалин авачиз, инсанар (ажузбур) алдатмишун “ихтиярар хуън” я жал? Гъа и төзөвердә 40 йис вилик чең “ваучерар” - гъа вири санлай “дөвлөтлү” ийидай чаарни вуганай. Гъакъикъатда чаз чи пулдихъ маса ганай а чаарар. Дөвлөттар низ хъана?..

► 4

УМУРЫ

Адан крат амукуъда...

Я.Яралиеван къвед лагъай ачухун (открытие) саки 90 йисуз вири алем вичин сирлувилелди гъейранаразавай Фестский дискдихъ галаз алакъалуя. Адал алай къинар “рахуруни” къадим Грециядин фадлай гадарнавай, лезги подгруппадин чалариз мукъва пелаз (пелазгский) чалал “чан хканы”.

► 6

ХУРРУН МАЙИШАТ

“Къав” алай багъ

Тараариз яд гүнин къайда алай аямдин технологийрин бинедаллас түккүлърнава. Дигидай яд Самур-Дербент къаналдай къачзува ва къве гектар майдан къунвай дерин вире алцфарзава, герек тир вири микроэлементтар кутазва. Багъавтоматикадин, cmlal-cmlal къайдада дигизва: б сяйтда гъар са къелемдив 13 литр яд ага-къарзава.

► 7

САГЪЛАМВАЛ

Хер хъайиди - хирен устар

Захъ инсандин бедендиз тади гузай жуъреба-жуъре азарар сағъарзавай хейлин дарманар (къайдаяр) ава. Къенин юкъуз авайбурулай абур а кардалди тафаватлу жезва хъи, за арадал гъанвай дарманри инсандин иммунитет чуэрзавач (адетдин дарманри хъиз, лугъурвал, са чакдиз күмек гайитла, мукъудаз чурука таъсирзавач)...

► 9

ХАБАРАР

Илимди ачухай рекъер

2015-йисалай Эльвира Низамиевнади “Эколабмәдтест” ООО-дин (Волкован тварунихъ галай клиникадин) генеральный директордин къуллугъдал къалахзава. Клиникада дитетологиядин, аллергологиядин, иммунологиядин ва маса хилерай инсанрин сағъламвализ къуллугъзва.

► 12

Рикел хкана

10-ноябрдиз Махачкъалада къенепатан кратин органрин къуллугъчийрин йикъаз-суваризталукъарнавай мянекат къиле фена. "Лезги газетдиз" РД-дин Кыилин ва Гъкуматдин Администрациядин пресс-къуллугъди хабар гайивал, ана республикадин Кыилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Сергей Меликовани иштиракна.

Дагъустанда къанун-къайда хунын къаравулда акъвазнавайбу-

руз пешекарвилин сувар мубарак авуналди, ада къенепатан кратин органрин къуллугъчийрин квалахдин важиблувал къейдана:

"Инсанриз виридалай мукъва авайбур полициян къуллугъчияр я: участокра, постарал, ДПС-дин-улакърин экипажра... Квэз чи агъалийрин месэлайрикай сифте яз хабар жезва ва күн абур гъялунив эгечъзава. Күн гъамиша женгинин поступнал алайбур я. Гъатта пешекарвилин сувар къейдздавай

юкъузни куб квалахдин юлдаширикай гзафбуру улькведин ва республикадин мулкарал къанун-къайда, жемиятдин архайнвал таъминарзава", - лагъана Сергей Меликова.

Вичин рахунра региондин Кыли хейлин йисара вири Кеферпата Кавказда ислеъжал хунн патал намуслувиленди везифаяр къилиз акъудаи ва акъудавай Дагъустандин полицейскийриз хас къегъалви-лер, хъсан къилихарни къейдана. "Къанунсуздаказ яракъламиш хънвай дестейрихъ галас къиле фейи женгера чи арадай баркаллу, Ватандин къадир авай гзаф къевъалар акъатна. Абурун экъ къамат чи рикләр акъатда", - алаба хъувуна С.Меликова.

Мярекатдин сергъятра аваз иштиракчир чин къуллугъдин ре-ке везифаяр тамамардайла къегъалвилди телефон хъайи Дагъустандин МВД-дин къуллугъчийрин гъуреметдай хкажднай Баркалладин мемориалдал цуъвер эцигна ва квалахда тафаватлу хъайи са жерге полицейскийриз государ-стводин шабагъар вахкан.

Мярекатдикай тамамадиз РД-дин Кыилин сайтдай къелиз жеда.

Къуллугъдилай элячъина

10-ноябрдиз Дербент шегъердин къил Хизри Абакаров вичин ху-шунди алай къуллугъдилай элячъина. Идакай ада Instagram-да авай хусуси аккаунтда хабар гана.

"Играми дербентвия! Ульмурьса чадал акъвазнаваач, ам вишикди физва, гзаф крат дегиш жезва. Къе зун Дербент шегъердин къилин къуллугъдилай элячъзава. 2020-йисан 11-ноябрдилай шегъердин къилин везифаяр вахтуналди зи сад лагъай заместитель Рустамбек Пирмегъамедова тамамарда.

За күн тек тазвач, зун мукъвал-мукъвал шегъердиз мугъман жеда ва чи виридан рикл алай Дербент цийи хъувун ва хъсанарун патал къиле тухузвай квалахрал гъузычвал тухуда", - къяна Хизри Абакарова.

60 йис хъанвай Хизри Абакарова Дербентдиз 2018-йисан октябрдилай инхъ регъбервал гана. Виликдай ада Государстводин Думадин депутатдин, 2007-йисалай сенатор Сулейман Керимован къумекчи яз квалахна. Дербентдин мэрвиле тайнардалди ада Махачкъаладин международный аэропортдин директоррин советдин председателдин везифаяр тамамарзавай.

Къейд ийин хъи, 10-ноябрдиз Дагъустандин Кыилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Сергей Меликован Указдалди Хизри Абакаров Дагъустан Республикадин Государстводин секретарь яз тайнарна.

Дагъустан Республикадин Кыилин Указ

1. ИВАНОВ Владимир Валерьевич вичин хушеналди Дагъустан Республикадин Кыилин ва Гъкуматдин Администрациядин Руководителдин къуллугъдикай азад ийин.

2. И Указ вичел къул чуугур йикъалай къуватда гъатзава.

Дагъустандин Кыилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай С.МЕЛИКОВ

Махачкъала шегъер, 2020-йисан 10-ноябрь, №109

Дагъустан Республикадин Кыилин ва Гъкуматдин Администрациядин Руководителдин гъакъиндай

Дагъустан Республикадин Кыилин Указ

1. ГЬАСАНОВ Алексей Петрович Дагъустан Республикадин Кыилин ва Гъкуматдин Администрациядин Руководителвиле тайнарн, гъа са вахтуnda ам вич вилкдай алаз хъайи къуллугъдикай азад ийин.

2. И Указ вичел къул чуугур йикъалай къуватда гъатзава.

Дагъустандин Кыилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай С.МЕЛИКОВ

Махачкъала шегъер, 2020-йисан 10-ноябрь, №110

Г.Г. ГЪУСЕЙНОВ гъакъиндай Дагъустан Республикадин Кыилин Указ

1. ГЪУСЕЙНОВ Гъажимегъамед Гъажибуттаевич вичин хушеналди Дагъустан Республикадин Гъкуматдин Председателдин Сад лагъай заместителдин къуллугъдикай азад ийин.

2. И Указ вичел къул чуугур йикъалай къуватда гъатзава.

Дагъустандин Кыилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай С.МЕЛИКОВ

Махачкъала шегъер, 2020-йисан 11-ноябрь, №111

Дагъустан Республикадин Гъкуматдин Председателдин Сад лагъай заместителдин гъакъиндай

Дагъустан Республикадин Кыилин Указ

1. Дагъустан Республикадин Конституциядин 78-статьядин 2-пунктунал асаслы яз, АМИРХАНОВ Абдуллатагъ Гъажиевич Дагъустан Республикадин Гъкуматдин Председателдин Сад лагъай заместителвиле тайнарн.

2. И Указ вичел къул чуугур йикъалай къуватда гъатзава.

Дагъустандин Кыилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай С.МЕЛИКОВ

Махачкъала шегъер, 2020-йисан 11-ноябрь, №112

Коронавирус: Эхиримжи рекъемар

РД-дин Роспотребнадзордин делилралди, 11-ноябрдиз Дагъустанда коронавирус акатай 94 кас дульздал акъудна.

Гъа са вахтуnda дуихтуррилай начагъ хъайи 15 278 кас (эхиримжи юкъуз - 77) сагъар хъийиз алакъанава. Санлай къачурла, республикада 761 064 кас ахтармишнава. 2627 кас, амайбурукай чара авуна (изоляция), квалаера ава. Дагъустанда коронавирусдик 826 (эхиримжи юкъуз - 10) кас къена.

Агъсакъалди теклифзава

Мукъвара "Лезги газетдин" редакциядив Ярагъ Мегъамедан тъварунихъ галай мергъяматлувилин фондунин председатель, Дагъустандин лайхху экономист Гъажибуба РУСТАМОВАЛАЙ чар агақына. Авторди Кыблепатан Дагъустан яшайишдинни экономикадин жигъетдай вилик финиз талукъ месэләяр къарағъарнава ва республикадин руководстводивай абур гъялуниз фикир гун талабнава. Кылди къачуртла, ана къейднава:

"Дагъустандин къиблепаты 1994-йисалай инхъ са жерге заводар, мижеяр гъазурдай цехар агал хъана. И карди бейкаррин къадар артух хъуниз тъсерина. Чадал къил хъудай шартлар тахъуниди, зегъметдиз къабил агъалияр, иллаки жөйилар, къазаннишун патал Урсатдин маса регионриз финиз мажбур хъана.

Алай вахтунда чи улькведин жуъреба-жуъре шегъерра са шумуд ѡф агъзурралдай лезгири квалахзаза. Чи икъарни лезги хуърерай патарал физвай жегъилприн къадар тымил туш. Даплар язайвай квалахзаза. Чадал къиблепатан къадар къвердавай гзаф жезва. Эгер гъалар икл давам жез хъайтла, зи фикирдалди, тахминан 25-30 йисалай хейлин хуърер ичли жеда. И месэладин важиблувал республикадин, районрин къилера авайбуру къатлунихъ еке метлеб ава. Сифте нубатда, цийи хизанар арадал гъизвайбуруз чадал къил хъудай, квалахдай шартлар тешкилна кланзаза.

Лагъана къанды, Гъкуматдин бязи къарапар къилиз акъуда тавуна ама. Мисал яз, ихътинбур:

- Урсатдин Гъкуматди 1995-йисан 12-октябрдиз къабулай 1000-нұмрадин "Россиядин Федерациядин къиблепаты сергъятаал алай районра яшайишдин, экономикадин, сиястандин жигъетдай гъалар пайгардик кутун патал ғерек тир серенжемрикай" къарар;

- Урсатдин Гъкуматди 1997-йисан 10-сентябрдиз къабулай "Дагъустандин экономикадин месэлайрикай" къарар. Инал ихтилат Дагъустандин къиблепатан сергъятаал алай районра экономикадин азад зонаяр арадал гъунинай физва.

Къиблепатан Дагъустандин тъбиат Дагъларин улькведин вири халкъарин еке девлет я. Саки 50 йис идалай вилик тайнарнавай цурун, къизилдин, багъа маса меттаприн, газдин, нафтадин мяденрикай менфят къачузав. Абурун къадар лагъайтла, Дагъустанда Күвейтдилай пары ава. Мяденар кардик кутуни квалахдай цийи чакаяр арадал гъиды ва республикадин экономика вилик финиз таъсирда.

Самурдин татун мумкинелеркайни бес къадар хийир къачузав. Иллаки санаторияр, курортар арадал гъунин жигъетдай.

Дагъустанда алай вахтунда 3 миллиондилай виниз агъалияр яшамиш жезва. Гзаф чакрай хъвадай цин месэла хцидаказ акъвазнава. Чилин къаник квай цин Самур-Кусарский (йикъан къене - 3500 агъзур куб.м.) ва Самур-Величаевский (йикъан къене - 2170 агъзур куб.м.) чешмейр кардик кутуртла, вири республика хъвадай целди таъминариз жеда. Гъа са вахтунда хъвадай цин гзаф къадар гъар юкъуз гъульзуузы авахъзаза. Алай вахтунда дүньяда хъвадай цин са кубометрдин къимет 18 центдиз барабар я. Дагъларин улькведе авай къван хъвадай цин чешмейрикай хийир къачуртла, еке дуллухар арадал къвела, экономикани вилик фида.

Са къве гаф переписдикайни лугъуз къланзаза. 2010-йисуз къипе тухвай переписдин нетижай, зи фикирдалди, Кыблепатан Дагъустанда яшамиш жезвай агъалийрн къадарлариз талукъ рекъемар дузы къалурнавач. Переписдин нетижай яр гъакъыктадыхъ галас къадайбур хъун патал 2021-йисуз перепер изпаспортални хайвилин гъакъиндай шағыдатнамайрап бинеламиш хъана тухвани къанды.

Мад са месэла. Эхиримжи са шумуд ѹисуз хуърерин, районрин, шегъеррин къипер къадар депутатри хъязава. За гъи-сабзайвал, тайин тир хуърун, райондин къипе вуж хъун лазим ятла, халкъди хъяна къанды. Гъавиял вири халкъдин иштираквал аваз къипе физвай сечкияр кардик күхтүртла хъсан я. Тахъайтла, бязи къуллугърал халкъдин месэлайрикай, яшайишдикай гъич хабарни авачирбур пайды жезва. Нетижада халкъди гъукмидиз ийизвай ихтибар зайдиф жезва...

Гъажибуба РУСТАМОВ".

Гъажибуба Рустамова вичин чарче къарагъарнавай месэләяр важиблубур яз гъисабзаза ва абур веревирд авун, гъялдай рекъер жагъурн патал ам депутатрин, шегъеррин, районрин къиперин, юристрин, жемиятдин векилрин, хайи Ватан аваданлык хъунинхъ рик кузай гъар са дагъвидин фикир желб ийиз алахънава. Чи фикирдалди, вири республикадин экономика патал еке метлеб авай месэләяр талукъ идәрайри фикир тагана амукъдач. Иншаллалыгъ!

Къагъриман ИБРАГЬИМОВ

Терроризмдин ва экстремизмдин идеологиядихъ галаз женг тухунин рекье лап хъсан нетижек гудай серенжемир субъектар авун, гуруушар, акцияр ва маса мярекатар тухунни акатзана. Дербент шеърда жигъилрин арада ижеътдей къвалах тухуниз къетен фикир гузва.

И икъара чун Дербент шеърдин администрациядин жигъилрин сијасатдин ва спортдин отделдин начальник **Хочбар БАРКАЕВАХЪ** галаз гуруушмиш хъана. Чна адавай шеърда терроризмдин ва экстремизмдин галаз женг тухунин карда тамамарзай къвалахдикай субъектут талабна.

- Дағыстан Республикадин Гъкуматди 2019-йисуз тестикъарнавай, "2019-2023 йисара терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин комплексный госпрограмма" тамамарун серъятра аваз Дербент шеърдин администрацияда культурадин, жигъилрин политикадин ва спортдин управлениди (УКМПиС), террористрин жергейриз къелзай жаванарни яш тахънвайбур желб авуниз рехъ тагунин, жигъилрин арада ягъун-къиникин идеология раиж тавунин, гъакни абурун тахсиркарвал арадал гъизвай шартлар ва себебар терг авунин мураддалди "Хүн" ("Зашита") твар алаz "2019-2023 йисара терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин комплексный план" тестикъарнава, - лаъна X.Баркаева.

рихъ, студентрихъ, юнармейцирихъ, дя-вейрин ветеранрихъ ва масабурухъ галаз "Игитрин вахта" рикъел хульнин митинг тухвани.

"Алые паруса" комплексда "Терроризмдин ва экстремизмдин чехи хаталувилиз акси женг тухун патал жемиятдин диг мягъкемарзай илимдинни тежрибадин межэтнический ва межконфессиональный диалог" лишандик кваз конференция тухвани. Анал ақалтзавай неслиздиз диндинни ахлакъдин тербия гунин месэлэяр веревирдна. Сентябрдиз, терроризмдин аксивал авуниз талукъарнавай ваца, Дербентдин праводинни экономикадин коллежда "Жегъилвал - экстремизм авачир территория" пишандик кваз студентрихъ галаз гурууш тухвани. Ам Ислам да жуваз дүз рехъ жагъурунин ва дүз

гунин жигъетдай Ватандин Чехи дяведа гъалибвал къазанмишина 75 йис тамам хъунин юбилейдин серъятра аваз "Игитрикай субъетар", "Игитар чи къвалав гва", "Аскердин чар", "Къайгъударвал", "Военно-спортивный къугъун Зарница", "Георгиевская Ленточка" акцияр, элкъвей столар, "Пуд неслидлин гуруушар" мярекатар тухвани, Ватандин Чехи дяведин ветеранрин къвалериз фена, абуруз савкъатар ва "Гъалибилин 75 йис" рикъел аламукъдай медалар гана, Нарын-къеледа Вириоссиядин "Зи Ватандин рангар" акция тешкилна, къеледин са цлал Россияядин чехи пайдах хажна. И мярекатда гъар жуъре хилерай къвалах-зай волонтеррин отряди иштиракна. 9-Майдиз "Рекъин тийир полкунин" Гъалибилин марш ва стхавилин сурара

Намуслувилелди къуллугъунай

Къагъриман ИБРАГЬИМОВ

Урусатдин армиядин жергейра Дербент райондай хейлин жегъилри къуллугъазава. Абуру чун пак буржи намуслувилелди къилиз акъудзава. Идан гъакындин аскеррин диде-бубайриз ва военный комиссариатдин отделдиз частарин командиррилай хөвзэй развилил чараги ачухдиз шагындвалзава.

И икъара зал зи дуст, ахниги Несред гъалтна. Жузун-качузунар авуна, сада-садаз дүньяда, хуъре авай хабарар ахъайна, хъфидайла, ада зун акъвазарна, вичин хтул **АЛИЕВ Фаръзбад Эмирович** армиядай хтанвайдакай ва ада намуслувилелди къуллугъ авуны командованидин патай грамота, адан диде-бубадин тъварцыхъ чухсагъулдин чар ракътурнавайдакай хабар гана.

И икъара зун Фаръзбад Акаевахъ галаз мукъувай таниш хъана. Малум хъайвал, ада 9-клас Агълаб хуърун юкъван школада акъатларна, Белих поселокда кардик квай хуърун майишатдин коллежда тракторист-машинистилин пешекарвал къачуна. Ахпа Дербентдин военкоматдай ам къуллугъ ийиз Москва шеърдин къвалав гвай Одинцовдо шеърдиз рекье туна.

Шад жедай кар ам я хъи, къуллугъдин вахтунда аскервиллини къетен лайихлувилелрай, пешекарвиллини вини дөрежадай, юлдашриз чешне къалурнай, гвардиядин танкарин сад лагъай армияда түнбүгъ аваиз къуллугъ авуны грамота ганвай хцин диде-бубадин тъварцелни чухсагъулдин чар ракхурнава. Ана къхъеня:

"Гъульметлу Замира Несредовна ва Эмир Нурмегъамедович! Көз кхъизвайди, күй хва Алиев Фаръзбад Эмировича къуллугъ ийизвай гвардиядин 1-танкарин армиядин командующий я. Къуллугъ ийизвай вахтунда Фаръзбада агалкъунривди военный пешекарвал чирна, адакай кар чидай устад хъана ва ада военный рекъяй чирвилерихъ ялна. Женгинин гъазурвилли нормативар къшилиз акъудунин карда ада лап хъсан ва виниз тир нетижаяр къалурна, датлан спортыдай машгъул хъана. Къуллугъдин везифарай ада гъамиша баркаллувилелди тамарна, гъавият ам тарифдин чарагизни лайихлу хъана.

Командиррихъ ва чехи юлдашрихъ, вичихъ галаз санал къуллугъзайвай аскеррихъ галаз гъульметлувилелди, лазим тир къайдада хъена, вичин лайихвал агъуз тавуна ала-къада хъана, коллективда вичизни гъульмет къазанмишина.

Вири командованидин ва гъакин къилди жуван патай хцин лайихлу тербия гана, ада-кай Ватан хъудай халис инсан чехи авур квездара сагърай лугъуз къланза, кевэй күй хцел дамах ийиз жеда.

Көз мягъкем тир сагъявл гурай! Умудзаза, күй хцин агалкъунри көз умурда зурба къуват гуда.

**Гъульметлувди, генерал-лейтенант
С. КИСЕЛЬ, гвардиядин танкарин
10-армиядин командующий".**

Сагърай чи къегъал рухвяяр!

Пакадин Югъ

Экульди жедайвал...

- Адан бинедаллаз агъалийрин, жигъилрин ва жаванарин арада терроризмдин галаз женг тухунин къалахда чи управлениди беъем серенжемар къиле тухвани.

Чуру кратин вилик пад къунин ва тербия гунин къалах хъсанарунин мураддалди администрациядин жавабдар къуллугъчири, къайдаяр хуъдай органрин, динрин векилрихъ галаз санал терроризмдин акси къалах тухувтай отделдин къилин пешекарри образованидин идарайрин руководителрин, активирин, жемиятдин тешкилатрин векилрин, депутаттин иштираквал аваз са жерге совещанияр, элкъвей столар, лекцияр, субъеттар, акцияр тешкилна.

Икъ, шеърдин ракъун рекъин коллежда "Чун террордиз акси я" лишандик кваз мярекат къиле тухвани. Ам "Оборона Дербента" фильмдиз килигүнилай гатлунна. Умурдун чуру рекъера гъят тавун патал жаванар чирвилер къачувай чакира ихтиян мярекатар тухунихъ еке метлеб ава.

Сентябрдин ваца чна шеърда "Жигъилар терроризмдин акси я" лишандик кваз жигъилрин форум къиле тухвани. И мярекат Женгинин Баркаллувилли паркуна авай эбди цай алай чкадал цуквер эцигунилай гатлунна, ахпа гылера шарар, РД-дин ва РД-дин пайдахар, "Жигъилри терроризмдин вай лугъузва" гафар кхъенвай плакатар гваз коллеждара ва институтра къелзай студентри, жемиятдин тешкилатрин векилри, мектебра къелзай аялри, кадетри маршда иштиракна. Гульбъунлай "Гъам чulgазвай дидедин" мемориалдай АТК-дин, къанун-къайда хузвай органрин, динрин векилрин ва депутаттин иштираквал аваз митинг къиле фена.

Шеърда авай ДГУ-дин филиалда военный вакъийрин иштиракчийрихъ галаз "Чун террордиз акси я" элкъвей стол-гүрьуш къиле фена. Гульбъунлай гульбъуниз жигъилрин жемиятдин тешкилат-

рекъелай алудиз къланзайбурун таъсирдик акат тавунин ва и рекье жигъилрин арада гъавурда тунин къалах тухуниз баҳшнавай.

Алатай ваца чна, гъвечи-гъвечи дестейрин иштираквал аваз, маса гъукватрин аяллияр, шеърдин коллеждара институтра чирвилер къачувай студент желбна, жигъилрин арада межнациональный ва межрелигиозный алақъайрин культура вилик тухуниз талукъарна мярекатар, волонтёрихъ ва жемиятдин жигъилрин тешкилатрин векиприхъ галаз Азадвилин майдандилай Къазибекан къучедиз къван терроризмдин акси темадиз талукъ буклетар пайдай акция тухвани.

И ва маса гуруушра жигъилри умурдиз талукъ тир жуъреба-жуъре супалар гузва, чебни, асул гысабдай, диндиз талукъбур я. Гъебетда, РД-дин Муфтиятдин векилар галаз "Жигъилриз ахлакъдинни ватанпересвилин тербия" темадай конференция, спортдин рекъяй жуъреба-жуъре соревнованияр, ГТО-дай акъажунар ва маса мярекатар тухузва. Икъ, "Магъалдин кубок" патал гульбъуллубурун командайрин арада мини-футболдай, шеърдин къенкъевичивал патал дзюдодай жаванрин арада акъажунар, столдал къугъвадай теннисдай ачух турнир, шамагъаждин тата члемерукдай лишанар ягъунин турнир, "Компромисс" спорткомплексда къуршахар къунай Россиядин ва Европадин чемпионри мастер-классар тухвани.

Са квэе гаф наркотикриз акси яз тухувай къалахдикайни лугъун.

"Наркотикриз санал акси я" тъвар алаz яш беъем тахванвайбурухъ галаз профилактикар къалах тухвани. Шеърдин вири вузра, сусура наркотикриз акси Международный Икъаз талукъарна "Чна сагълам умурдун къайда хъязава", "Наркомания - газа чинар алай бедбаҳтвал я", "Рикъел хуъ: анжак тек садра инкариз же-да" темайрай субъеттар ва элкъвей столар тухвани.

Санлай къачурла, алай йисан цуд вацран къене саки пуд агъзур касдин иштираквал аваз 40 мярекат тешкилна.

Вири и серенжемир къилдин метлеб жаванар ва жигъилар къанунрал амал авунин, инсандин ва ватандашдин ихтиярар ва азадвал хъунин, чуру кар авурди чарасуз вичин жазадив агақайдай чирунин гъавурда тун, абуруз ватанпересвилин инсаннин инсанпересвилин тербия гун я. Жигъилар чи гележег я. Ам экульди вахтлуди хъун патал чна къемаз къайгъу чугуна къланза, - акъалттарна вичин субъет Хочбар Баркаева.

Мирземет САЛМАНОВ

Гъалибилин 75 йис чи халкъ патал еке вакъяя. Вучиз лагъйтла миллионралди инсанрин чанар къурбанд авур, балаяр етим, дидеяр хендеда авур ахътина мусибатар, дявеяр чилин винел мад тик-пар хъхъун тавун лазим я.

И 75 йис дуњьядал дяве алачиз (куль-шүшүль акъунар квачиз) алатна. И карда, гъелбетда, СССР-дин роль екеди я. Адахъ ва гила Россиядихъ гужлу яракълу къуватар авачирта, империалистри низ къида шумудра дяведик цай кутунвайтла. Оборонадин месэлайриз чи гъукоматид иллакъ къеңен фикир гузва, армиядин жергейра агъзурралди аскерри, офицерри къуллугъзва. Ихътинбурукай сад запасда авай полковник СЕФЕРБЕГОВ Мавлудин Къазибекови ч. Яшар 75-далай алатнавай, чина берекатдин нур авай, хъсан буй-бухаидин сагыб тир касдиз дамах, фурс чидач. Умун къилихрин инсан тир ада акъул-насигъят гуда, чарадан дердиникай хабар къада.

М.Сефербегов 1942-йисан 1-февральдиз Къасумхурун (Сулейман-Стальский) райондин Хутаргъарин хъуре дидедиз хъана. Хайи хуре юкъван школа къутягъдалай къулухъ ам Уз. ССР-дин Чирчик шегъердин танкарин училищедик эчекни. Ам агалкъунралди къутягъай лейтенант Грозныйдин учебный полкуниз взводдин командирвиле ракъуна. 1972-йисуз капи-

къерехра эквер туна... Полк дивизияда сад лагъят чкадал экъечина.

1978-йисан 17-майдиз частуниз оборонадин Министр Д.Устинов са къадар генераларни галаз атанай. Абурухъ Епишевни галай. Частуна къекъведайла, дивизиядин командирди ада суал гана:

- Куб рикъел аламани, юлдаш генерал, Квез и крап 1985-йисалди къутягъ тежез кичевзай.

Генералдай гафни акънатначир.

Полкунин командирдин рикъелай гъа и арадани лезгийрин мугъманар къабулупу-

Къульнериз лайихлу чинер

» Министр са легъзеда кис хъана. Ахпа ада давамарна: - Лезгийрикай заз кас чидач, амма "Лезгинка" чида. - Гъавиляй я ман вуна дагъвийрин адет къиле тухузвайди, - сивик хъвер акатнай адан.

Министрди частуна амаз Сефербеговаз вахт жедалди подполковниквиле чин гунин приказдал къул чуугуна.

тандин чинда аваз Москвадин Р.Я.Малиновскийдин тъварунихъ галай танкарин къушунрин академиядик эчекъина. Ана гъутягъай майор Венгриядин Веспрем шегъерда авай частуниз полкунин командирдин заместителвиле рекъе туна. И къуллугъдални жеъиль офицерди вичин алакъунар къалурна. 1977-йисан октябрдиз Сефербеговакай полкунин командир хъана.

Полк и макъамда чкъанвай гълда авай, техпарк, танкар ремонтдай мастерскояр къайдадиз хун, часть алай чка михъун ва дузызарун, офицеррэз ва абурун хизанриз яшайишдин къулай шартлар тешкилун - ибур жеъиль командирдин хиве гътнавай везифаяр тир. Са тимил вахт арадай фейила, полкуниз къиле Къилин политуправленидин начальник, армиядин генерал Епишев авай комиссия атанай. Частунин къенепатда къекъведайла, генералди Мавлудинавай жузуна:

- Ина тамам къйда тун патал ваз гънкъван вахт герек къведа, майор?

- Са ийс къван, юлдаш генерал, - атай жаваб гана майорди.

Генерал хъвер кваз, командирдиз килигна ва ада алава хъувуна: - Эгер вавай 1985-йисалди вири къалахар къутягъиз хъйтитла... - галачир хъвернай генералди, - вун халис офицер я.

Гила Мавлудиназ къарай авачир ийкъар, ахвар авачир ийфер газа хъана. Сифтени-сифте ада низам-къайдадилай башламишна, гъар са касдиз вичин тайин тир везифаяр гана, ахпа абуру къилиз акъудзазав гъалар ахтармишиз хъана. Гъахъвал, дуъзва гвай командирдин истемишунар вирида къилиз акъудзазав. Аквазакваз частунал чан ақалтна, казармаяр ремонтна къутяяна, столовойдин цийи драмат эцигна, технический парк гүнгүнин гъана, паркуна тротуарар түккүрна,

нин адет алатнавачир: столовойда офицеррин папарикай тешкилнавай къерети кардик квай. И кар Устинова къатланна.

- Вун гъинай я, юлдаш майор? - жузуна ада.

- Зун Дагъустандай я, - юлдаш мистир, - жаваб гана ада.

- Дагъустанда миллетар пара ава. Вун гъибурукай я?

- Зун лезги я.

Министр са легъзеда кис хъана. Ахпа ада давамарна: - Лезгийрикай заз кас чидач, амма "Лезгинка" чида. - Гъавиляй я ман вуна дагъвийрин адет къиле тухузвайди, - сивик хъвер акатнай адан.

Министрди частуна амаз Сефербеговаз вахт жедалди подполковниквиле чин гунин приказдал къул чуугуна.

1981-йисуз полковниквиле чинда аваз ам Калининградский областдин Гусев шегъердиз полкунин командирвиле къуллугъдалай рекъе туна, ахпа ам Таллиндин педуниверситетдин школаяр патал НВП-дин муаллимар гъазурдай военный кафедрадин начальниквиле тайина.

Гъелбетда, полковник Сефербегован умъурда вири шеъре рекъер хъанач. Адал четинвиле гълтна. Мавлудинан фикир Генштабдин академиядиз гъахъун тир, амма хъанач. Чархара лашар твадайбур гълтна.

Яшлу полковник секиндиз ацукашав. Адахъ къизилдин гъилер, къеңен зигъин-къатланна ава. Ада вичин юяяда хуси кархана кардик кутунва, ана лазим тир станокар, алатар ва маса затлар ава. Къвале герек къвездай гълтна са затл вичин гълеради гъазурзва. Умъурдин юлдаш Сержанханумнин галаз сал-бустандихъ гелкъвезза.

Къуй Квехъ, гъуреметлу полковник, мадин мягъкем сагъламвал хъурай. Вун хътина викъегъ, къени инсанар чешне къачуниз лайихлу я.

Призидентдин Чарчин щарце аваз Буржар - гъвечибур. Гужар?..

Мердали ЖАЛИЛОВ

Зи ихтилат алай вахтунда саки вири ульквела цукъ акъуднавай "гъвечи", "къезил" заемрикай я.

Заем - бурж я. Са нивай ятла вахтуналди къачузвой ва я вугузвой пул.

Бурж, къачурди хъиз, вахкунни лазим я. "Бурж къачун - регъят, вахкун четин я", лагъанва чи бубайрин камаллу мисалда. "Бурж къачурди къве сеферда кумукъзва", лугъзува генани. Къачудайлани, вахкудайлани. "Бурж итимдин гъуль я", лугъзува маса мисалдани...

Гъич садрани бурж инсандин даях, къумек, дестек, къевий акъуддайди я лаъбанвач. Ятланы инсанри бурж къачузва.

Хъсан тир сада-садан вилик къве патаванин къбаулиз жедай шартлар эцигзавайтла.

Ваъ! Шартл сада эцигзава - бурж вугузвойда. Виликамаз тъисабзава, бурж къачурда мус, вуч, гъикъван вахкун лазим ятла. Адёт яз, заминда бурж къачузвойдан вири эмени (авай-авачирди) къазава. Са юъг геж хъайтлани, бурж квайдал къил (пеня) къvezва. Ийкъар пара алатда, къил къвед-пуд сеферда артух жеда. Манат буржунна къачурда вичин къвални, мални, гъттат вичин къилни вахкуниз мажбурда. Ипотекани, субсидиарни, кредитарни гъахътин аламатар я. Банкдиз хийр авачир манатни патаз бажагъят акъудзазава. Законди и "слемчириз" - банкарин иесийриз а ихтияр ганва. Гудайла, вучиз къаучуда? Капиталдин къанун гъям я! - Ви кепекрикай чипз миллиардар ийда!

Икъван амалдарвиледи гигенвай "ръкъар" ятланы, чи СМИ-рин саки вири таъкъара, юъг-ийиф талъана, и "къулай заемрин" (гъвечи) ва куърув вахтарин буржарин) тарифзава. Вирибуруз аквадай, иллаки инсанар газа къватл жезвай вокзалринни, бazarинни, тъквениринни, биржайринни (им чи девирдин цийи гаф я) цларал, майданрал, чехи гъарфаралди къъена, гъакъван вил тухудай шикрларди безетмишнавай рекламадин щитар гъикъван хъанва! Са Махачъалада, ракъун рекъин вокзалдин патав гвай базардилай гатлунна, Редукторный поселок къутягъ жедалди рекъе ихътиян "къулай", "къезил", "гъвечи заемар" къачун хийрлум яз теклифзавай реклама-яр цуладав агаъкна гъалтзва. Вучтин банкар я ибур? Вужар я "слемчир"! Икъван халкъдин къайгъударар? Низ жезва хийрар абурун заемрикай? Ни вуж алдатмишзазава? Инсан гъакъван ажуз хъанвайла, ам генани усаларун, умъурдивай авун гъукъум ва мумкинвилер чин гъиле гътнавайбуруз аквазава жал?..

Гъикъван гъасятда маҳарикни тежедай хътиян "къазанжир" гъидай банкар кардик кутазава? Са "МММ" хътиян пирамида терг авунни масанлай ахътибин 20 экъечизава? Ибуруни "кумек" гъузвойдай я лугъзува факъирриз.

Экъу юкъуз ачух рекъель, са рагъувал, кичевални авачиз, инсанар (ажузбур) алдатмишун "ихтияр хъун" я жал? Гъа и тегъерда 40 йис вилик чав "ваучерар" - гуя вири санлай "девлетлу" ийдай чарапни вуганай. Гъакъынъатда чаз чи пулдихъ ма-са ганай а чарап. Девлетар низ хъана?..

Чубайсар гилани тахтара ама. Девирдин игитар яз гъисабзава абуру. Амма дуњьда и "ваучеризациядиз" асиридин вири-дадалайни чехи таб-алдатмишун тирдан къимет ганва. Россияда анжак икъл лугъузва вач...?

"Ваучеризациядиз" - "приватизация", "приватизациядиз" - "прихватизация", "прихватизациядиз" - "олигархизация", "олигархизациядиз" общество къекъверагризни тарашчийриз паон арадал гъайди садавайни чуныуихъиз жезмач. Амма тарашуун, къа-

кудун, алдатмишун давам жезва. Лап гъзел, вил тухудай хътин шикилар, аламатар, тежедай крап, жедайбур хъиз къалуриз, ийизва и крап. Ни къюмвалазава абурул? Къулайвал низ жезва?

Умъурди вичи тестикъарзва, гъикъван чи яшайиш къулайди жезватла. Иса-радлди пенсия хажжункай рапана - рапана, вахт атайла, чи гзафбурун пенсия 100 манатдин я хажж жезва, я жезвач. И кар чи са бязи аслу тушир "партийрин" (КПРФ, "Гъахълу Россия", "Россиядин патриотар" мсб.) газетра, ОТР, "Звезда", "Россия-24" хътиян телеканалрин сюжетри раижзава.

Халкъ алдатмишун ажугульувал, адалатсувал, ихтибарсувал артухарзавайди такун гъайиф чугвадай кар тушни? Президентдиз ийизвай ихтибарни шаклу ийизва... Кылакъат тийдай аламат чаз, госидарайра зегъял чугвазвайбуруз, мажидин пул, къвалихазавай чкада гъиле вугун тавуна, "карточкайрай" гунихъ галаз ала-къалу я. Виликрай, месела, за ва захъ галаз къвалихазавай са жерге юлдашрни чин мажибар сбербанкдин книжкайриз язавай. Герек хъайила, гъанай къачузва. Амма са арадилай им хъсан жуъре туш лагъана, мажбурна, чав сбербанкдин карточкайр вугана. Алад, къачу мажиб кълан хъайивалди банкоматрай. Белки, хъсан жуъре я жеди. Амма сбербанкдин книжкада авайла, чаз са гъыхътиян ятланы алава пулар къвзвай. Гила абуриз жезва?.. Бирдан са гъннал са гъыкъ ятла вун буржунна тъатайтла, хабарни таъкъуна, ви карточкадин пул къахъзва. Идалайни алава, карточкайрай пул чунынхъ тийизвай угъри, фашал кредитор амачирдини раижзава. Им гъыхътиян "заминвал" я?.. Пулар иесийрив ахгакъарунин?

Куредли, буржар, лугъузвойвал, гъвечибур я. Амма - гужар?.. Инсандин хатасувал, умъур, асайиш гъыкъ хъуда? Конституцияда и крап заминламишнавайди къейднава эхир.

Советрин девирдин заемар авайди тир. Пул государстводин банкда эцигна (яни государстводив буржуна вугана), заемдин чарап (облигацияр) къачузва. Пул кълан хъайила, гъа чарап вахкана, абурул къхъенвай къван ("чарапин къимет") вахчузва. Артухлама, абурай ийса шумудра пул къугъузвойвай, облигацийин тиражар (нумрая) газетра чапзавай. Заемрин чарап гвай ксариз хейлин пулар къил яз къвзвай. Яни инсан алдатмишзазава, пул квадарзавачир. "Къизилдин заемар" лугъузвойвай абуруз. Им къулайвал яз амачни гила?..

Президентдин алатаи йисан Чарче лаъвана: "Гъелбетда, гъар гъыкъ хъайитлани, гъыхътиян гъалара гътатлани, ульквидин вири мулкунал государстводин хиве авай социальный мажбурнамаяр къилиз акъудун лазим я. Гъавиляй за гъисабзава. Конституцияда ахътиян норма мягъкемарна (законламишна) къланда хъи, Россияда зегъметдай гузвой мажибдин къланин къадар зегъметдиз къабил агъалийриз герек тир яшамиш хъунин агъя къланин къадардилай тимил тежен. И кар чина законда къалурнава. Конституциядани а кар мягъкемарна къланда. Гъакъинчи Къилин Законда лайихлу пенсиядадли таъминарун принципарни мягъкемарун лазим я. Зи фикирда инал пенсийрин къадарар вахт-вахтунда индексация авун (артухарун) ава...". И теклифар гила РФ-дин Конституциядик алаваяр яз къхтунва, цийи законарни къабулзазава.

Им яраб «къезил» заемар гвайбуруз талукъ месэла туш жал? Государстводи гузвойди угъририни къуруркъири къахъкъуддани? Нин умъур, дуланажъ хъсан хъун паталди?.. Госдумада бязи депутаттар ихътиян "къайгъудар" банкар-слемчир агалунин теклифар гваз экъечизавайдакайни чи СМИ-ра хабарар гузва. Амма...</

Мердали ЖАЛИЛОВ

(Эхир. Эвел - 43-46-нумраира)

Хуси корреспондентрикай рахадайла, чи риклөт, газетда и къуллугъдал хъана, гила ял язвай, амма активиледи чаз къхин давамарзавай **Нариман Алибекович Къарибовани Шабатовин тварарни къввеза.** Абур къведни кълзайбуруз бегъерлу журналистар ва шаирар яз машгүр я.

Нариман Къарибова Азербайжандин госуниверситетдин журналистикадин факультет къутягъна, вири умуъурда жуъреба-жуъре газета къвалахна, Дербентда чи хуси корреспондент хъана. Къадим шеъгердин 2000 йисан юбилейдиз ада, “Музейрин шеъгер” рубрикадик кваз къхье очеркар чи публицистикада лап хъсанбур яз гътнава.

Адан маса яратмишунрикай “Аманат”, “Зи ачух рик”, “Юъни синлай алатаиль”, “Хай чимивал” ва маса ктабар) чун раҳазвач. Шаир Н.Къарибов РД-дин культурадин лайихлу работник я.

Милли журналистика:

Къенин югъ

Шағабудин Шабатов чи публицистикадани шириатда къилдин са алем хъиз я. Газетдиз ам совхоздин къилин инженервилин къуллугъдилай атана. Ина адан яратмишунри цукъудна. Адакай РФ-дин писателрин ва журналистрин союзин член, РД-дин культурадин лайихлу работник, Гъажибек Гъажибекован, Шарвилдин премийрин лауреат хъана. Лезгистанда ам “Юлдаш Шабатов” яз машгүр я. Газетдал гъякъван ашучъ маса автор чаз чидач. Адан къваликай яратмишувай вири ксариз Цийи Макъарал илифдай, ял ядай, илгъям къачудай, ахпа рехъ давамардай утагъ хъвана.

Ш.Шабатован “Жувакай”, “Рекъерин къейдер”, “Сайдумовахъ галаз...”, “Илиф Макъаз!”, маса ктабар публицистикадин бажарағъди, шаирвилин жанлу тъисери арадал гъянтайбуру я. Ада вичин муллим Абдулбари Магъмудован ирс цийи шартлара давамарзава...

* * *

Газетдин редакцияда маҳсус мухбири яз къвалахзувай РД-дин культурадин лайихлу работник **Надият Мирзебалаевна ВЕЛИЕВАНИ, Земфира Керимовна БАБАЕВАНИ,** иниз машинисткар яз атана, журналистикин къвалахдал элячинавайбу я. Н.Велиевадин къвинри къелзайбуру дериндай желбазва. Земфира Бабаевади чи газетдиз акътазувай материалар электронный такъатрив агақъарзава.

Жавабдар корректор **Майрам Мирзалиевна МАГЪАМДАЛИЕВАНИ,** машинистка яз къвалахал атана, РД-дин культурадин лайихлу работнициндережадив агақъанавай журналист я. Адан къелемдикай тербиядин, марифатдин месэлайриз талукъ хъсан материалар, мезелияр, къейдер хътазава...

* * *

Газетдин рушарикай рахадайла, чеб иниз литработникар яз атана, жуъреба-жуъре отдела мухбири яз къвалахна, РФ-дин журналистрин Союздин члененвиле къабулай, маса дөржайрини агақъай **Ханум ШАЙДАБЕГОВАДИННИ Жамиля ГъАСАНОВАДИН** тварарни риклөт хъзвеза. X.Шайдабеговадиз 1999-йисан

август-сентябрдин вакъиайрикай къхье метлеблу материалрай, яръял йисарин зельмедин нетижакъарни гъисаба къуна, “РД-дин культурадин лайихлу работник” лагъай гъурметдин тъвар гана.

Ж.Гъасановади, газетдин редакцияда къвалахиз, филологиядин илимрин кандидатвилин дөрежани хвена. Ахпа ам маса къвалахал элячина...

* * *

Компьютеррин базада къвалахиз верстка ийизвайди тир **Шеринан ФЕЙЗУЛЛАЕВАНИ**, операторар тир Насима ВЕЛИБЕГОВАНИ, Беневша ГъУСЕИНОВАНИ, техсекретарь Насият РАШИДОВАНИ, кълин бухгалтер Роза КАДУЧЕВАНИ, кассир ва деловод **Муъминат КАЗИМОВАНИ**, чи мөртебада миҳывал хъун таъминарзувай **Наида МЕГЪАМЕДОВАНИ** редакциядин кратар вилик кутазвай, гъар са мумкинвал милли журналистикадин рекъе эцгизувай ксар я...

* * *

Алай вахтунда, электронный такъатриз гузай фикир артух хънвайла, редакциядиз атанвай жеги-

премия тешкилна. Адан сад лагъай лауреатни гъа и Ҷарапарин сагъиб хъана. Премия заз Ахчегъя кыле фейи лезгийрин игитвилини “Шарвилли” эпосдин сад лагъай сувариз талукъ яз къхье материалрай гана.

Гъульбъулнай чна чалан зурба алим, публицист Мегъамед Гъажиеван тъварунихъ галай премияни тешкилна. Къье премияни чи милли журналистика вилик тухунник, хай чал хъунник, ам пропаганда ва девлетлу авуник чин лайихлу пай кутазвай ксариз, гъар йисан нетижаяр къуна, Россиядин печатдин юкъуз - 13-январдиз гузва.

Милли газетдин редакцияда къвалахиз, зи къелемдикай, ширинни тъникатдин ктабрилай гъемри, публицистикадин “Баркаллу къурлушвир”, “Гафунин майданар”, “Веревирдер”, “Шарвилдин экъруль” ва маса ктабар хътана. Манаметлебдал гъалтайла, абур литературадинни публицистикадин чехи монографийиз барабар я.

Газета къвалахиз, жуъреба-жуъре миллэтрин (Дагъустандин, Россиядин, дуњъядин) литературайрин векилрин шириар, гъикаяр таржума

авуна, къелдайбурув агақъарна. Абурун бинедалз 2018-йисуз Дагъизда 400 чиникай ибарат чехи ктаб “Рульдин мукъвер” чапдай ақъудна...

Мердали Жалилов

Газетдин 80 ва 90 йисарин юбилийиз талукъ яз ақъудай маҳсус ктабар (2000 ва 2010-йисар) гъазурайдини и царапарин автор я.

Ибур вири, шак алачиз, чи милли литературада, публицистикада, культурада амуқъдай гелер я.

И къхинарни чи милли лезги журналистикадай галай-галайвал, йисаринни вакъиайрин алакъа, тарих вилив хъена, сифте яз авунтайбу я. Мумкинвилериз килигна, газеттин подшивакъяр, жуван архивдин материалар, жуъреба-жуъре маса чешмейяр (абурун тъварар мақъалайра къуна) ишлемишнава. Хай газетдин 100 йисан юбилейди и кар гъиле къунал, къилиз ақъуданал зун къевелай руғъламишна...

Зи къхинар къу вилик ква. Кела,

руғъ тухара, хай чалан девлет-

рикай лезет хкуд, абуран дамах ая

ва хуъ!

Къез гъурметзавай, гъамиша кеел ашучъ къелемдин къуллугъчи **Мерд Али ЖАЛИЛОВ**, “Лезги газетдин” литературадин отделдин редактор, РФ-дин писателрин ва журналистрин союзин член, РФ-дин ва РД-дин культурадин лайихлу работник, Гъажибек Гъажибекован ва Мегъамед Гъажиеван, Дагъустандин “Къизилдин къелем” ва “Къизилдин лекъ” премийрин лауреат.

Эйзудин САЙДУМОВ

Лезги Чал

Бубайрилай чаз атанвай аманат, Чал квадармир, гъатзава зи риклө тал. Къуз ийизва аманатдиз хиянат? Гъар са касдиз играми хъухъ дидед чал.

Эверест хъиз ви дережа къакъан я, Мариандин дегъне хъиз вун я дерин.

Зи лезги чал, зи дердерин дарман я, Ви ван тахъай югъ язва заз серин.

Зи къадим чал я ақъулдин са булах, Дидедиз хъиз, Чалазни ая гъурмет.

Вун, багъри чал, гъамиши язи даҳя, Пара чалар чир хъунухни я девлет.

Хвена кланда, Ватан хъиз, чални жуван Руғъдин девлет! Вирибуруз хъурай ван. Лезги чал чун патал цуқвер я алван, Ватандашар, чал виризаз хъухъ квездан!

Лезги хуър я, лезги къуче... Чал - масад? Гъалкъа квахъай зунжур хъиз заз аказва.

Вири чалар чаз багъя я, туш тек сад, Лезги чалан дердина къе авазва.

Зарийрин риклериз азабар гузва, Асирилай вуч жедатла? Чаз са гъам. Я гум галач, я мурз, риклө къене кузва, Пака геж я, къемаз вегъин са-са кам,

Райсудин НАБИЕВ

“Лезги газетдин”

Вун газетрин язва буба, Сад ийизвай къвални уба. Лезгистандихъ галаз Къуба, Хуъз гъазур я къе чун, газет.

Сих алакъа халкъдихъ галаз, Гаф-чал садна, хуъзва вуна. Гъар сеферда халкъ риклелаз, Жезва вун чаз мугъман, газет.

“Лезги газет” арха я вун, Къун кутазвай элдин кардик. Шадвал я чи вилиз акун Гъар сеферда кълани газет.

Багъя я заз

Дад ширин я лезги чалан, Чир тавуна ам за гъиктан?! Яратмишдай рехъ я ам чи, Эквни, чилни рагъ я ам чи!

Чи багъри чал я чаз масан, Ам тийжир тахъай инсан. Михъвилиз я ам лейсан, Дагъустанда адлу зи чал.

Виртедин дад галай зи чал, Вун меңлла къе гъар садан. Веси тир чи Сулейманан - Михъз хуънхъ дидедин чал.

Къуре Мелик, Эмин галаз. Сулейманни Гъасан галаз,

Виши жезвай ви яшари Къалурзана чаз девирав. Гъажибекан хат! - къашари Вал мешребар гъана, газет.

Шадвал, садвал лезги къвале, Вун себеб яз жезва, газет. Күнчедани кимел гъиле Аквада вун къелиз, газет.

Ингъе виш сан яшар жезвай, Четин рекъер атланва на. Суварин югъ табриказавай Гъезияр къе шад я, газет.

Мирзе ДАГЪУСТАНЛИ

Асиридин рехъ

“Лезги газет” лезги халкъдин я дамах!

Ваз асиридин рехъ ийизва мубарак!

Чи Лезгистан на алемдиз машъурна,

Ви луварик ялавлу чал гъазурна.

Таб чидач заз, пара багъя мугъман я!

Чи дерди-гъал чидай зурба лукъман я!

Фена девир, къхиз тежек кагъазар,

Лезги чалал хупл гъузел я авазар!

Асиридин рехъ хънатанчи четинди,

Ви рухвайри тунач а гел серинди!

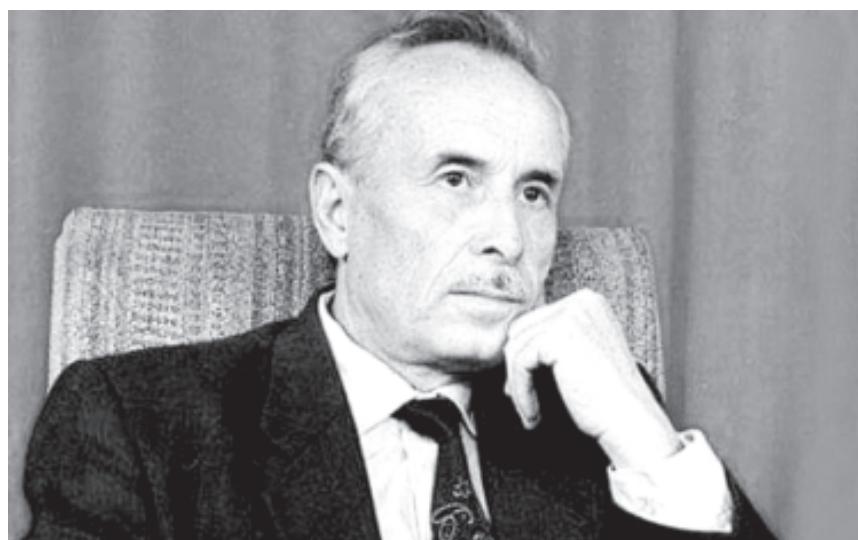
Лезгистандин къутягъ тежек я девлет!

Шалбуз хъиз я ви къадирни ви гъурмет!

Мирзедиз жеч валай багъя мад юлдаш!

Ви женг тахъуй са чавузни гъич яваш!

Адан крат амука...

Чи мухбир

4-ноябрдиз чав къадим Дербент ше-гъердай къай хабар агакъна. Машгур алим, лингвист, химиядин илимрин доктор, лезгийрин тариҳдиз талукъ са шумуд ктабдин автор, чи халкъдин къегъал хва Ярали Алиевич ЯРАЛИЕВ рагъметдиз фена. Адан эку къамат чи риклер гъамишалугъ амукада.

Я.Яралиев 1941-йисуз Азербайжандин Кылар райондин Вини Тигъиржал хуъре дидедиз хъана. 1959-йисуз ам В.И. Ленинан тварунихъ галай Азербайжандин ГПИ-дин химиядинни биологиядин факультетдик экечина. 1964-йисуз вуз агалкъуралди акъалттарай жегъил вичин хай хуъруз хъфиз, ана мектебда къалахиз, яшлу хъянтай диде-бубадиз къумек гуз гъазур хъянтай. Амма къисметди маса рекъер ачухна. Тигъиржал хуъре юкъван школа авайтлани, ана химиядин тарсарин муаллим герекзавайтлани, жегъил пешекар хай ерийривай лап яргъа авай 8-класдади къелдай мектебдиз рекъе тазва. Са яисалай ада "Электрохимия" пешедай аспирантурада къелнара давамарзава. Гъа инлай ам илимдин "къужахда" гъатзава. 1969-йисуз Ярали Алиевича Бакуда химиядин илимрин кандидатвиллин, 1988-йисузин Украинадин Днепропетровск шегъерда технический илимрин докторвиллин дережаяр хъзвана.

Жегъил алым йод худунис талукъ яз вичи арадал гъантай технологияр промышленностда кардик кутунал машгүл хъана. Бакуда йод худзавай заводри, илимрин Академиядин (АН) Президиумди ада теклифнавай къайда хъсанди яз гъисабуни, гъакъни къецепатан са шумуд улкъедин пешекарри и къайдадиз итиж авуни алымдин руть мадни хажжавай. Дугъриданни, 30-йисарилай йод худзавай, вич гзаф къадар четинвилерихъ галаз алакъалу тир, къилиндин, гзаф къадар йод кважъзай технологийрин чка-дал хъсан, вичихъ еке мумкинвилер, артуханвилер авай проект теклифнавай. Икъ, Бакудин йод худдай са заводда ахтармишун патал кардик кутур установкади лап виниз тир дережадин нетижаяр гана. Амма цийи технологияр кардик кутун патал Главкдин - "Союзодобр" объединениди (Киев) са ВНИИодобр илимдин централни (Крымдин Саки шегъер) разивал гун лазим тир. Вучиз ятлани, цийи

САЖИДИН

Ярали

Инсанриз хас кар ятлани къиникъар, Риклериз пис тлар ятлани къиникъар, Гъайиф къеда са бязибур къейила, Зайиф жеда ихътин хабар хъайила, Тур къизилдин гъарфаралди тъвар Али! Ваз пак женнет къисмет хъурай, Ярали!

Къиникъ дерйт я, физвай маса дульяядиз. Еке крат гъанай вуну арадиз. Чан аламаз, гуз хъаначтлан къиметар,

къайда инра еке акисвал аваз къабулна ва "чара" къайда ишлемиш хушвал авачир. Амма Я.Яралиева рутьдин мягъемвал и карда къазанишиш агалкъунри хъсандин къалтурзава. Месэла Главкдин векипризни эвер гуналди Москвада, ССР-дин химпромышленностдин министервода гъялна. Бакуда цийиз теклифнавай къайдадикай винидихъ тъвар къунвай заводда менфят къаудайвал проект гъазурин буйргъ гана. Амма гъа и арада ССР члана, идахъ галаз проектни кардик кутун акуваз хъана...

Гъульянин яисара Я.Яралиев Дербентдиз къуч жезва, тариҳдин месслай-риз фикир гуз эгечизава. Икъ, 1993-йисуз ада сад лагъай кас яз "дұшыншада" Кавказдин Албаниядин къинир (письменность) шифрдай къил акудна. Алимди Албаниядин икъван члаванди малум тир къинир вири памятникар, абурун гъар са тъарф лезгийрин къадим члапалди къелиз жезвайди субтзава ва Махачкъала да "Алупанская (кавказско-албанская) писменность и лезгинский язык" (1995-йис) ктаб чапдай акудзава.

Я.Яралиеван къвед лагъай ачухун (открытие) саки 90-йисуз вири алем вичин сирлувиледи гъейранаравай Фестский дисқидихъ галаз алакъалу я. Адал алай къинир "рахуруни" къадим Грециядин фадлай гадарнавай, лезги подгруппадин члапариз мукъва пелааз (пелагзский) члалал "чан хана". Ида алымдин яратмишунрик йигин гъерекат къутуна. Гъа икъ, "Юждаг" университетдеги къалахавай вахтунда Я.Яралиева Энкомидин (къадим Аласиядин меркез) кипро-минойский къинир шифрдай къил акудна къелн акулттарзава ва пелааз члалан маса чешнеяр жағурун давамарзава. Вичин къалахра ада пелааз члал лезги члапарин дестедик акутавайди субтана.

2003-йисуз Ярали Яралиева "Юждаг" университетдин ректор Нариман Османоваш галаз санал Москвада "История лезгин" ктаб чапдай акудна ва ада пешекарри еке къимет гана. Адан гъиликай хкатнавайбурукай и ва "Алупанская (кавказско-албанская) писменность и лезгинский язык" ктабри виридалайни гзаф машъурвал къазанишишнава.

Машгур алымди хай халкъ патал чехи ирс тунва. Иллаки тариҳдиз талукъ яз ада къиле тухванвай ахтармишунрихъ еке метлеб ава. Абуруз инлай къулухъ пешекарри дикъет гудайдал шак алач.

Вара-зара жедайбур туш зегъметар. Чи арада амукада ви кар Али, Ваз пак женнет къисмет хъурай, Ярали! Мугъман дульяя, душман дульяя, пашмандиз, Ажал патал къит я дульяя дармандиз. Ятлани вун мурадрихъ агакъ тавун, Ваз хас къимет, чан алаа агакъ тавун, Вирибурун риклериз я тлар Али! Ваз пак женнет къисмет хъурай, Ярали!

Уъмуръ

Лезги
газет

10-ноябрь - РФ-дин къенепатан органрин къуллугъчидин югъ

Гъажи КЪАЗИЕВ

Инсандин уъмуръ къакъан дагъларин де-рейрай зарбдиз авахъзавай гужлу вацуз ухшар я. Гъикъван селлер атана вацуз рагъул хъайлтани, виридаа чизва, ада вичин сифте къиль рагарайни къванерай акутавай михы гъамга хътин чешмейрилай гатгъулзава. Чи макъаладин къилин игитдин уъмуръни гъахътин михы чешмездиз ухшар я. Адан гъар са къадам Европада виридалайни къакъан тир Къурушрин хуруну вацзарилайнай дагъларилай башламиш жезва. Къенин юкъузни ада намуслувиледи хайи Ватандиз къуллугъзава. Вири имтигъанрай полициядин подполковник Хелеф Вейселович Гъафизов баркалувиледи экъечна, датлан викъегъевал, жуърэтлевал, вафалувал къалурна...

ниддин къуллугъ ихтибарна, 1991-йисан апредалди гъана ада вичин везифаир намуслудаказ къиле тухвана.

Хелеф Вейселовичан къалахдин гъа-къиндай гъа яисара райондин ГАИ-дин старший инспектори вири къалахай, алай вахтунда отставкада авай майор Къарибов Мирзекерима рикъел хизива: "Дугъриданни, подполковник Гъафизов вичин къалахдиз вафалу кас тир, вич виридаа чешне къалурдай, вичин къуллугъдал ашукъ. Райондин ОВД-дин вири отделра низам-къайда хъзвай, виридавай къалах уст-мишавай, хала-хатурвал къандачир, вири краив гъахълудаказ эгчдай. Гъавиляй Хелеф Вейселовича къуллугъай яисара Къасумхурун РОВД са шумуд йисуз Республикада къен-къвечи жергейра хъана, Да-гъустандин къенепатан краин министерстводин гъи-

Халкъдин къуллугъда - 50 ѿис

И къилихар Х.Гъафизова Ватандин Чехи дяведин иштиракияр - набутар хъай вичин буба Вейселалай, ими Даниялалай, гзаф яисара полициядин къуллугъчи хъай майор Бейбала Магъсудовичалай къачунвайбур ята?

Хелеф Вейселовичан къуллугъдин рехъ, лугъурвал, гуарин гъа сифте къарцелай башламиш хъана, са-сад гъисабиз, винелди хаж хъана. И рекъе адал четинвилер гзаф ацалтна, амма дурум гана, вичин везифаир намуслудаказ къиле тухвана. Гъелбетда, полициядин жергейра къуллугъзавай гъар са касдал вири жуъредин къилихрин инсанар душшүш жезва. Гъавиляй виридаа мукъудивди фикир гун, кълан-пун ахтармишун чарасуз я. Милиционер лагъайла, бязибуру акъ фикирзава хъи, гуя ам жаллат я. Садни садрани яълмаш къунгерек түш: полициядин къуллугъчи-дин къилин мурад-макъсад тахсиркар жазаламишун ваъ, ам тербияламишун, дуъз рекъел хъун я. Низ чида, абурун шумуд кас, шумуд хизан дуъз рекъел хъанатла, шумуд тахсиркар виллин вилик пад къунатла? За Хелеф Вейселовичавай и кардн Гъафизов къадар къалурда, ада за акулттай жаваб гана, амма адахъ галаз санал къалахай юлдашри адакай заз сирер ачухна. Хелеф Гъафизова къуллугъдин яисара цудралди жегъилар дуъз рекъел хъана. Къе ада къалахай Тарумовкада, Белижда, Къасумхурурел яшамиш жезвай гзафбуру и касдин тъварчихъ хуш келимаяр лугъузва.

Х.Гъафизов 1948-йисан 1-апрелдиз Докъузпара райондин Къурушрин хуъре Ватандин Чехи дяведин иштиракчи Вейсел будадинни Инжи бадедин хизандар дуњьядал атана. Вини Къурушдал - 8 ва Хасавюрт райондин Цийи Къурушдал 11 классар къутягъна. Хелефа къве 1991-йисуз Хасавюрт шегъерда авай консервияр гъазурдай заводда къалахна. 1967-1969-йисузин ССР-дин Яракъуль Къуватрин жергейра къуллугъайдалай къулухъ Хасавюрт шегъердин ГОВД-да къалахал акувазна. Х.Гъафизован алакъунриз килигна, ам ГОВД-дин начальницин къараардалди Астраханда авай милиционерар гъазурдай маҳсус школадиз рекъе тун. 1973-йисуз анаг агалкъуралди къутягъай жегъил лейтенант Тарумовкадин РОВД-диз уголовный розыс-кин оперуполномоченный, са яисалайни уголовный розысқдин начальницин заместителвиле тайнарна. Гъульбайылай 1984-йисан январдагъи гъа отделдин начальникдин везифаир къиле тухвана. Январдин эхирдай Хелеф Вейселович Дербент райондин Белиж поселокдин отделдин начальникви-ле тайнарна. Вад вацралайни адал Сулейман-Стальский райондин РОВД-дин началь-

ляй-гъилиз къедай Яру Пайдах пуд йисуз гъа и РОВД-да амукана. Районда жегъилрин арада чуру крат авуниз рехъ гана, низам, къанун-къайда миякъемарна, тахсиркавилерин къадар тъимиарна".

Вичин къвал-югъ Тарумовкада хъуниз килигна, подполковник Гъафизова са шумуд се-ферда Да-гъустандин МВД-дин министри-дай вич мад Тарумовкадин РОВД-диз рекъе хтун тъалбай. Эхирни, 1991-йисуз Хелеф Вейселовичин оперативный краин отделдин начальницин заместителвиле рекъе хтунава 1996-йисалди ада и къуллугъдал къалахна. Алай вахтунда ада адвокат яз зегъмет чугвазва.

Уъмуръ вахтунин къадардалди въ, лайихълувилерали баркалувилерал ацумзайвай шей я. Инсандин гафарилай гзаф адан краиз къимет гузайди я. Гъелбетда, жуван ватанэгъльидихъ агалкъунар хъун гъар садан къилин винизвал я. Хелеф Вейселовични гъахътингъурбон жергейрик акутава. Ам гзаф мергъяматлар, къилихрин, гъил ачу, ча-ра касдин дердинай хабар къадар, са къуси дамах гвачир, авай гаф чинал пугъудай, дустни-душман ахтармишдай кас я. Ибур вири ха-лис дагъвидиз хас лишанар я. Гъавиляй ада чехибурун, ярас-дустарин, хуърунвийрин арада еке гъуърметни нуфуз къазанишишнава.

Гзаф яисара жуъреба-жуъре жавабдар къуллугърал зегъмет чугур адан къалахдиз лайихълувилерали баркалувилерал ацумзайвай шей я. Инсандин гафарилай гзаф адан краиз къимет гузайди я. Гъелбетда, жуван ватанэгъльидихъ агалкъунар хъун гъар садан къилин винизвал я. Хелеф ВейSELovichни гъахътингъурбон жергейрик акутава. Ам гзаф мергъяматлар, къилихрин, гъил ачу, ча-ра касдин дердинай хабар къадар, са къуси дамах гвачир, авай гаф чинал пугъудай, дустни-душман ахтармишдай кас я. Ибур вири ха-лис дагъвидиз хас лишанар я. Гъавиляй ада чехибурун, ярас-дустарин, хуърунвийрин арада еке гъуърметни нуфуз къазанишишнава.

Хелеф ВейSELovichни вичин уъмурдин юлдаш Зинадихъ галаз чешнелу хизан арада гъана: къве гадани са руш чехи авуна. Гъайиф хъи, бубадин рехъ давамарзавай Алхазур, адан стха Султан аварийрик акатна телефон хъана. Хтул - Алхазур хва Азиз гъулье батиш хъана. Алай вахтунда бубадинни бадедин рикъиз теселливал хгузвайбур Султанан къве гада - къве хтул я. Къисметдикай катиз жедач, лугъузва бубайрин мисалда...

РФ-дин къенепатан органрин къуллугъ-чидин югъ тебрик авунихъ галаз сад хъиз, чна квез, гъуърметлу Хелеф ВейSELovich, чандин сагъвал, рикъин динжвал хъун, гележегда анжак къу уъмурда шад вакъияр хъун алхишава.

“Къав” алай багъ

Абдулафис ИСМАИЛОВ

Мегъарамдхурун район чи улкведа экономикадинни яшайишдин рекъя хъсандиз вилкар фидай, инсанриз умумурдин вири няметралди таъмин яшайиш тешкилиз жедай наквадинни тъбиатдин къулай шартлар авай чайрикай сад я. Рикел хиз кланзана, Кавказдин Албаниядал (гилан лезгийрин ата-бубайрин улкведал) гъужумар авур дегъ заманайрин Рим пачагъулгъудин аскерри, тарихчидин ичин чадин, тъбиатдин шартлар, агъалийри тукъурунавай ятар гудай система, къватзайвай бегъерар Европадин улквейринбурун жергеда эзигнат.

Гъакъикъатдани, Самур вац, Самурдин там, Каспий гъульын къерех, булвилледи рагъ, хъутиль гъава - Мушкурдин и мегърибан ерияр субтропикриз, яни Краснодарский крайдинбурууз мукъвабур я. За гъа сад хътинбур я лугъувач - ухшарбур, гекъигиз жедайбур я. Гъахъ лагъайтла, Кубандин чуъллериҳа са къадар артухан-вилер авазва. Амма, гъар гъикл ятлани, чи улкведа, гъа и къве региондилай гъейри, масанра санани журеба-жуъре яр-емиш, салан майвайр гъасилдай ихътин къулай шартлар авач.

Советрин девирда Мегъарамдхурун район республикада хурун майшатдин рекъяй ийгинди вилкар физвай къенкъивечи районикай сад тир. Иллаки багъманчилий.

Сад тир гужлу государство чуклурайла, чи алверчийри къецепатан улквейрай гъизвай, химиядалди дузышинашай ужуз продукциядив (Ирандин “сечме” ичен рикел хин) базаар ацурнай. Виликан совхозринн колхозрин багълара битмишарзай, экологидин рекъя михъи, виниз тир еридин емишар ише хъфенач, абур маса гудай чаярни амуънч (“товардин вид” авач лугъувай). Гъа икъ Кыблепатан Дағъустандин районра багъманчилий къватнай.

Лугъуда хъи, чуклурун регъят я, эзигун - четин. 90-йисара, күрүр са вахтунда чуклурна, вири халкъдин девлетар тармар авур совхозрин чадал арадал гъайи фермервилер, къилдин касарин майшатриз, арендаториз цийи багълар кутун патал хейлин яисар, государстводин къумек гөрек атана. Нетижаярни хъсанбур жезва. Районда 6000 гектардив агъкъяна майданар багълари къунва. Вири санлай республикада 30 агъзур гектардилай газа багълар авайди фикирда къуртла, им гъакъикъатдани тариф авуниз лайхуя я.

Райондин фермерри цийи багълар фад бегъердад къведай ва булдаказ бегъер гудай журединбур кутун къетнана. И кар патал къенкъивечи тежриба чирна къланзай. Тежриба яргъал алачир - Краснодарский край.

Гекъигун патал къейд ийиз кланзана. И регионда саки чи республикада къван (30,7 агъзур гектар) багълар ава, амма къватзайвай бегъерар мягътел жедай хътин

дов Разиман майшатда гъар йисуз гъар са гектардай, Кубандин къенкъивечи майшатра хъиз, 500 центнердив агъкъяна ичен къватзайвай. Къе им аламатдин кар туш. Аламат жедай хътин, мадни шадвал кутаджар масана ава. Чепелрин хуъре.

Пешекарри Чепелрин хурун патарив гвай чайра наквадинни гъавадин къетленвилер ахтармишайла малум хъна на хъи, ина ичен битмишарун патал лап кутугай шартлар ава. Хурун майшатдин краин гъавурда хъсандиз авай, хейлин яисара Докъузлара райондин регъбервиле, министрвиле къалахай Абасов Керимханан теклифдади, 2017-йисуз ина “Сад” КФХ-ди цийи журедин (суперинтенсивный) багъ кутаз эгечина. Эвелни эвэл ихътин багълар кутунин карда Европадин улквейра къват хъянвай тежриба чирна. Къилин агроном-вилин къуллугъдал хейлин яисара Францияда яшамиш хъайи ва къелай, пешекарвилин тежриба къватлай, гъатта Англиядин цийи журедин багълар кутур Арсен Таривердиевас теклифна. Тежрибалу агрономдин регъбервиле кваз сифтеъян 140 гектардилай газа майданра лап хъсан виниз тир бегъерлу сортарин ичин къелемар ацурнава. Проектда къалурнавайвал, ина вири санлай 300 гектар суперинтенсивный багъ кутаджар. Акълай къелемар къвед лагъай йисуз бегъер гъана: 250 тонн ичен.

И журедин багъ а кардалди тафаватту я хъи, ана гъар са гектарда 3000, гъатта 3500 тар жезва. Тъбии яз бегъерувални вини дережадив агъкъазава. Ихътин багъдин гъар са гектардин бегъерувал агаа кълан 500 центнер хъун адетдин кар я.

“Сад” КФХ-ди Чепелрин патарив арадал гъизвай хътин багъ Дағъустанда мад авач. Проект тамамвилди къилиз акъудайла, ам Европадин вилкар фенвай улквейра, Америкада авай багъларихъ галаз са жергеда эзигиз жеда.

Тараriz яд гунин къайда алай аямдин технологийрин бинедаллаз тукъурунава. Дигидай яд Самур-Дербент къаналдай къачузва ва къве гектар майдан къунвай дерин вире алцифарзва, герек тир вири микролементар кутазва. Багъ автоматикадин, стлан-стлан къайдада дигизва: 6 сятда гъар са къелемдив 13 литр яд агъкъазава. Наквадин ламувишин дереја махсус датчики къалурзава.

Хар къвадайла тараriz, емишриз зиян тахун патал багъдин вири майдан махсус чилинанди къевирдай къайда тукъурунава. И къайдади набататриз зиян жедай къадарсуз газа ракъинин нураракайни худа. Къав алай багъ! Фикир гузвани, 300 гектар багъдин къилел 4,5 метр къакъанвал алай къалин чилинин «къав» жезва.

Багъдихъ галай 20 000 тонн емишар хуъз жедай цехдин проектар Италиядин пешекарри гъазурнавайбур я. И цехди емишар гаталди, багъдин цийи бегъер агъкъадли худай, муштеријар йисан къилиз къилиз Дағъустанда гъасилзаш, экологиядин рекъя михъи, тъялму таза яр-емишадли таъминардай мумкинвал гуда. Гъа са вахтунда емишар гъялдай цийи технологиягир бинеда авай цехни эзигзава. Гъакъикъатда ам Дағъустанда авачир хътин цийи журедин консервиярдай завод я.

КФХ-дин къиле авайбурун фикирда балуగъирин майшат тукъурун ава. Дигидай яд хуъзвай вире бекре жинсинин балуగъар түртетмишун планрик кутунва.

Къейд ийиз кланзана. Заз виридалайни бегенши хъайи, тариф авуниз лайхулло кар ам я хъи, цийи майшат тамам къуватдив агъкъайла, ина 260-270 касдиз къалахай чаяр жеда. Чепелрал ва патав гвай чирна - Гилийрал, Къююстандал, Хуърлдал, Муъжвергандал яшамиш жезвай бейкар агъалийриз хизан хуъдай пул къазанмишиз “гъурбатдиз” - Краснодарский крайдиз фин герек амуънчада.

Къайда къезиларнава

РД-дин экономикадин ва мулкар виллик тухунин министрвиле республикадин агълийрин рикел абураз къезил шартларалди кредитар къачдай мумкинвал авайди хизва. Идакай идарадин информацийдин агентстводи хабар гузва.

“Чип-чеб къалахдалди таъминарзайвай (самозанятые) агъалияр патал МСП Банки кредит къачуз къланзайвай касарин арзаяр къабулдай ва лазим документриз курур вахтунда килигдай махсус къайда тукъурунава. Кредит къачун патал яргъал мензилда аваз кредит къачдайвал тукъурунавай банкунин smbfm.ru АИС НГС системадин къумекдади ацурнавай онлайн-арза ва анкета рекъе тун лазим я. Гъакъин банкдив “Зи налог” сервисдий талку счет гъи банкда ачухайтлани жеэза”, - лугъузва малуматда.

Пресс-къуллугъди рикел хайвал, идай виллик “Россиядин гъвечи ва юкъван карчиллил къумек гунин банк” АО-ди (МСП Банки) чип-чеб къалахдалди таъминарзайвай касариз гирав къачун тавуна гузтай кредитдин къадар 1 миллион манатдив агъкъадди газарнай. Кредитдин 36 вацран вахтунади гузтай ва дегиш тежезвай ставка 7,75 процентдиз барабар я. Ам къачунин маъсад гъихътиндиги хъайлитлани жеэза. Кредит, винидихъ лагъанвайвал, гиравдин эменини къачун тавуна ва заминвалдай кас галачиз гузва: 500 агъзур манатдив агъкъяна - чип-чеб къалахдалди таъминардай къайдадалди цийиз эзичнавайбуруз; 1 миллион манатдив агъкъяна - 3 вацранлай газа вахт идалай виллик система регистрация авунвайбуруз.

Кредит къачун патал агъадихъ галай доументар агъкъарна къланзава: паспорт, ФНС-дай къачунвай ва “вичи-вич къалахдалди таъминарнавайди” яз налогрин учетда ақвазнавайдан гъакъиндай ва къазанжирин гъакъиндай спрекважа (абур къедни идарадин сайтдин “Зи налог” приложенидай къачуз жезва). Алава тир делилар агъадихъ галай нумрадиз зенг авуна жағуриз жеда: +7 (968) 860 08 42.

“Чайхана-2020”

Туриствилин “Дербент-2000” центради тешкилунади ва РД-дин туризмдин ва халкъдин художественный сеняткарвилерин министрвиле къумек гуналди, ийкъара Дербент шегъерда чайдин сад лагъайди тир “Чайхана-2020” фестиваль къиле фена.

Мярекат суварин шадвилерин къайдада, жуъреба-жуъре халкъарин майданар ачухна къиле фена. Абурукай гъар садан патав зурба самовар гвай. Ина фестивалдин мугъманрий Индиядай, Китайдай, Япониядай, Узбекистандай, Азербайжандай тир, гъакъини Урусатдин чайдин, гъар жуъре ширинлухрин дад акваз жезвай. Мярекатдин иштиракчирин ва мугъманрин виллик машгъур артисты ва ансамбли чини гунарар къалурна. “Гъелбетда, Дағъустандин Къибледа хъиз чай маса сана-ниъазурис жеда. И карда абур пешекарар я. Вири лап хъин тешкилувилелди ва шадвилледи къиле фена. Ихътин дережада мярекаттар тухуз алакъунин мумкинвал къалуруни рик шадарзава”, - къейдзава фестивалда иштиракай “Этнотревел” тур фирмадин экспкурсовод Зульфия Багъдаевади.

Минтуризмдин пресс-къуллугъди къейдзавайвал, ихътин мярекатар инлай къулухъ гъар йисуз тешкилда.

Жасмина САИДОВА

Бахтул кас я ам, нин пеше риклиң эвердихъ, къилихидихъ галаз къадайды ятла. Ихътин касди вар таамандаказ ва хушвиленди къилиз акъудиз жеда, гъакини адакай халкъдиз, жемитдиз еке хийир ава. Гъикл лагъайтла, рикливай ийизвай къалахадив къевдей маса затл авач.

- Физкультурадин муллимдин хва тирвилляй, гъелбетда, спортдал зи гъамиша рикл алай, заз вири жүреярни хуш ва итижули тир, иллаки - волейбол. Гъаниз килигна, школа акъалттара далай къулухъ, умурдин пеше хягъяни месэлла вилик акъавазайла, за, са шакни алачиз, бубадин, яни физкультурадин ва спортдин муллимдин рекъий фидай къараар къабулнай. Белки и кардиз гъакини муллимар тир дидедихъ ва бубадихъ хурубынбурун арада авай еке гъурметди, я тахъайтла секинсузбур тир 90-йисарин истемишуни таасирнайтла... - чидач. Гъар гъикл ятланы, закай хайи хурубын - Агълабрин юкъван

Адалатлуval**ва дульвал патал женгина**

школадин физкультурадин муллим хвана, - башламишава сүйгет Адрид МЕГЬАМЕД-АГЬАЕВА.

Амма, хурубын школадин муллимдин, лугъудайвал, якъиндиз акъавазай рехъ гъич гүзлемеш тавар патахъ алататдин журеда дегиш хъана - къе ам полициядин подполковник, Россиядин МВД-дин Самарадин областда авай Къилин Управленидин экономикадин рекъий хатасувилини ва ришветбазивилини вилик пад къунин (экономикадин хилера ийизвай тахсиркарвилер винел акъуддай) отделдин начальникдин заместитель я. Дуль лугъузва халкъдин мисалди - къисметдикай кыл къакъудиз жедач. Амма къисметдихъ ялпунни гала лугъуда. Чи дульшуш таамандаказ и мисалриз жаваб гузвойдай я лагъайтла, зун ятлыш жедач.

Мегъамедагаев Адрид Иминулайевич Дербент райондин Агълабрин хурубы 1979-йисан 9-августдиз дидедиз хъана. Буба Иминулайев Абдулгъамидовичан (Аллагъдин рагмет хурай вичиз) ва диде Рафизат Магъарамовнадин - абур къедин РД-дин лайхул муллимар я - ери-бие не Къурагъ райондин Цилингрин хурий я. Инал къейд ийин, гъеле са шумуд йис идалай вилик, Цилингрин хурубын тариҳдикай къелдайла, заз иллаки екез таасир авур ажайиб са къисмет хъанай. Дядведай набут яхтам руыгъдай аватначир, къастунал къеввилелди, гъакъисаъ зегъметдади, адалатлувилелди ада еке ва гъурметлу хизан арадал гъана, халкъдин арада гъурмет къазанмишина. Малум хайивал, и кас - Ханвердиев Магъарам Шевердиевич - Адридан дидедин патай чехи буба тир. Адрид Иминулайевича галаз сүйгет авурла заз якъин хайивал, чехи бубадин тарсар хтулприни лап хъсандин къунан.

Хайи хурубын юкъван школа акъалттарайдалай къулухъ Адрид Дағъустандин государстводин педагогилен университетдин физкультурадин ва спортдин факультетдик экечина. 2001-йисалай ада Агълабрин мектебда пешекар муллим яз къалахаз башламишина.

- Гъар са ялдиз хъиз, зазни гъеле гъвечи чавалай рикл алай, хуван къилихдин къетленвал яз чидай крат авай: гъахъувал къилиз акъудун, гъар са карда цийи ва авайдалай хъсан рекъер

жагъуриз алахъун ва икл мад. Гъар са вахтунда заз тахсиркар къун, абурухъ галаз женг ва силисар тухун, субутардай шейэр жагъурун хътиң крани иллаки итижули тир. Жуван къуват ва мумкинвилер и рекъий элкъурунин фикирдин зун санал тазвачир. Га икл, алишвериш ийиз Самарадин нубатдин сеферда акъатайла заз хуван къисмет МВД-дин къурулушдихъ галаз алакъалу авунин гъакъиндай жув патал муракаб къараар къабулна. Зун таамандаказ инаниши тир - им зи рехъ я. Къараар важиблуди тир ва, гъелбетда, зун жуван бағырияр чалал гъиз яргъалди алахъана - чи хизанда диде-бубадихъ галаз меслятдай ва гъар са къараардиз абурун разивал къачудай адет ава. Нетижада, завай и кар къилиз акъудиз хъана. Виридалайни хуш ва рикелей тифидай легъзе заз сад лагъай звание - "милициядин лейтенант" - гайи вахт тир. Буба разивилепди ва дамахдивди акил килигнай хъи. Чна риклиң сидкъидалди сүйгеттей ва ада заз умурдин насыгъатар ганай. И гафарикай заз рикелей тифидай тарс хъана. Хиве къян, зи буба, Кавказда адет тирвал къеввиладай, истемишунардай, гъар са вахтунда намуслу кас тир.

нин хилера, госкорпорацийнин къурулушдик акатзавай экономикадин обьектрал, агропромышленный комплексда рехъ гузай тахсиркарвилер винел акъудун. Къилди къаҷуртла, къейд ийин, чи отделди тъвар-ван акъатай гзаф тахсиркарвилериз талукъ силисар тухвана ва винел акъуда. Месела, чна автомашинин къалл запчастар гъазурин ва маса гунин уголовный делодай Россия 24 телеканалдин корреспондентдихъ галаз санал силис тухванай. Гзаф ийисара и рекъе къалахазаватлани, квелай хъйтлани хийир къаҷуз алахъязав луту-путутирин инсаф-сувили тажубардай вахтарни тимил туш, гъайиф хъи. Иллаки дарманрихъ галаз алакъалу месэлайра..., - давамарзава сүйгет Адрид Иминулайевича.

■ Экономикадин рекъе ийизвай тахсиркарвилерхъ галаз гзаф ийисара женг чугувзайвай кас яз, Көвейт чи жегъиль несилдиз гъихътин на-сигъат гуз жеда? - хабар къазва за.

- МВД-дин къурулушда къалахазавай ийисара заз инсанар гъыкъван фад дуль рекъель алатавайта, "къезин" пулар къведай рекъер жағъайла, абуру кардин а къиликай, мумкин тир нетижайрикай, гъакин чипин хизанрикай, багъририкай, мукъва-къилирикай вучиз фикирзашвачтла акурула, гъамиша тажуб жеда. Жуван хурунвирхъ, гъакини вири жегъиль несилдихъ элкъвена заз лутгъуз къланзва: къазанжяя "къезилбур" жедайди туш! Бес чун чи чехибуру чуру крарап төрбияламишначир хъи. Гъина аваз хъйтлани, гъамиша адалатту ви намуслу хъун лазим я инсан. Намуслу рекъе аваз къазанмийшайда я берекат жезвайди. Садрани жуван мильт, ватан виляй аватдайвал ийимир. Жезмай къван гзаф къени крат ая. Гъикл лагъайтла, чун чи аялар патал чешне я.

Къейд ийин, Адрид Иминулайевичан ва адан умурдин юлдаш Стелла Хейрулловнадин жегъиль хизанда къве руш - Аиша ва Аида

чехи жезва. Диде-бубади абуру хайи ерийрал къару яз, лезги чалал ва ата-бубайрин та-рихдал дамах ийиз тербияламишава. Хизанда хайи чалал рахаза. Абуру инаниши тирвал, чехи хайила ва Кавказдин къегъалрикай чир хайила, аялри чипин ерийрал мадни да-махда.

■ Къун Самара шегъерда яшамиш жез гзаф ийисар я. Хайи хурухъ галаз алакъаяр авани?

- Чи тухум гъвечици туш, чахъ хурие мукъва-къилияр ва ярап-дустар гзаф ава. Аладай аямдин технологияр себеб яз, абурухъ галаз чна рафтартвал хурузва. Иллаки, гъатта хуруз хъфей къван шад жеда, мукъвабур ва я хурунвирхъ Самирада чи патав мугъман хъайила. Гъелбетда, чи хизанда лезги адетар рикелей алуздавач. Ина чи патарай тир лезгияр гзаф ава, абурухъ галаз чна алакъаяр хурузва, мукъвал-мукъвал гурурш жезва. Гъелбетда, хайи хурухъ зи рикл акъатава, иллаки суварар, миракатар авайла. Мукъвал-мукъвал хъфи-дай мумкинвал аваҷтлани, зи фикирда и месэла гъамиша авайди я, гъелбетда. Идалайни гъеъри, захъ жуван хизанни галаз ата-бубайрин хайи хури тир Цилингиз (ана исятда са касни амач) фидай, абуру жайиш къиле тухвай чайкрайз килигдай, сурапал дуль къелдай ният ава. Гъикл лагъайтла, гъар са касди вичел дидебудайлай атاي тарих вичин веледривни ага-къарун лазим я.

■ Көвейт Магъарам бубадикай вуч лугъуз жеда? Заз ван хайивал, ам алататдин ала-къунрин инсан тир?

- Эхъ, чехи буба Магъарам са шумуд дяведин иштираки тир. Ватандин Чехи дядвейдай ам къве къвачни атланваз хтанай. Амма, вичин на-бутлили килиг тавуна, ада мукъуд аял тербияламишава, образование къачудай, абурукай хурун лайхул векилар жедан вири шартла таъминара. Заз дидеди Чехи бубадикай, адан къастунал къеввилелди, адалатлувилекъе-ни сүйгетарзава. Зи рикел аламайди ам я хъи, ада чун, хтулар, гзаф къандай.

Чна Адрид Иминулайевичан и къярара алуқынавай пешекар сувар мубаракзава ва мадни еке агалкъунар хъун алхишава.

Хъультъульз гъазур я

РусГидродин дестедик акатзавай гидроэлектростанцияр, чимивал гудай станцияр, сетевой комплекс ва теплосетрин къурулуш хъультъульз вахтунда къалахиз гъазур я, хабар гузва идарадин Дағъустандан авай филиалдин пресс-къуллугъди. Алукъазавайди энергетикар патал иллаки четин вахт я, гъикл лагъайтла, гъавадин чимивал агуз аватнамазди, ишле-

мишавай электричество ва чимивилин энергиядин къадар са шумуд сеферда артух жезва. Туғвалидихъ галаз алакъалу серъятивлер авай шартла RusHydro энергообъектрин къалахдин дурумлувал ва муштери-рал электроэнергия атчунар авачиз ага-къарун, гъакин къурулушдин обьектрал къалахазавай касар азардикай хуин таъминарава.

РусГидродин обьектар хъультъульз гъазур тирдакай компаниядигин къил Николай Шульгина и йикъара хайи электроэнергетикадин субъектар 2020-2021-йисарин зулунни хъультъуль сезондиз гъазур хуний талукъ Вириоссиядин совещанидал малумарна. Ада хабар гайвал, чехи пай субъектрин гъазурлуквилин индексар 0-диз барабар я - энергообъектар къуьд къаршиламиш гъазур я. Вири энергобъектра чимивал гудай сезондин вахтунда лазим тир материални техникинин ресурс-спрингер къадар ава. Къалахазавай касархъ галаз алаз жағылтавай вахтунда тамарна къланзайвай серенжемиз талукъ вердишвилер (тренировки) къиле тухвана. Идалайни гъеъри, Роспотребнадзордин таъминарава къуин месэладиз къетлен фикир гузва.

**Зирзибилидикай
МИХЪНА**

Самурдин тамун экология къайдада хъун неинки тъебиатдин шартларлай, гъакин инсан къиле тухузвай къалахрилай аслу я.

Самурдин там вичихъ тешпигъ авачир, надир там я. Адан мулкунал федеральный вайлибувал авай обьектар ала: надир тарар, жуъреба-жуъре балугъри тъебии шартла таъри гадарзайвай, санай масаниз къуч жезвай ва къуьд акъудзлавай къушари мукар кутазвай чакаяр. Ина гъакин ваъши гъайванар гъалтзлавай чакаярни ава.

Даглесхоздин пресс-къуллугъди хабар гузайвал, РД-дин тамарин майишатдин ре-къий Комитетдин председателдин визифаяр вахтуналди тамамарзавай Вагъаб Абдулгъамидова чи чилел алай надир там хунихъ галаз алакъалу яз арадал къвездвай четин месэлай яз къильнин къетлен фикир гузва. И жигъетдай асул чака тама чигъайрикай хуинин, ана миъывал таъминарунин месэлайри къунва.

Икл, и йикъара Самурдин тама майишатдин тамухъарни волонтериҳ галаз санал, "Там хуин" серенжемдин серъятра аваз, субботник къиле тухвана. Тамун мулкар къуай къарасрикай, яшайишда жезвай ва маса жуъредин зирзибилидикай миҳъна. Тамухъарни къиле тухузвай вири къалахар тъебиатдин и надир пилпил хунихъ элкъурнавайбур я, къейд-дзава идарадин пресс-къуллугъди.

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Октябрдин вацран эхирра Дагъустанда коронавирусдин азарди къейн касарин къадар садгълтана (сифтергъан гъафтейра -19, эхиримжи гъафтеда 50 кас) гзаф хъана. Антиреитингда 1-чадал Махачкъала ала. Гуцгъунални - Каспийск, Дербент, Къизляр шегъярар. Коронавирусдин инсанар тимил азарлу хънвай чкайрик Бежтадин участок (36 кас), Докъузпера (41 кас) ва Чарода (41 кас) районар акатзава. Цунти районар 47 касдик коронавирус акатнава. Ихътин гъалар фикирда къуналди, Дагъустандин Къилин везифаяр вахтуналди та-мамарзавай Сергея Меликова маскаяр алукунин, чпин яшар 65 йисалай алатнавай агъалияр патал 3-ноябрдилай 16-ноябрдилай жува-жув серъятламишунин (самоизоляция) къайдайкар кардик кутунва. Къурху кутавай гъаларихъ галаз хъсан хабарарни гуз къланзава. Гъык хъи, къенин субъет коронавирусдик сагъардай дарман арадал гъанвайди субтавай чи ватандашдикай я. Са тимил вахт идалай вилик чаз и кардикай чир хъайила, чна адахъ галаз субъетбен къетна. Къе чна къунни, газет къелзавай играмибур, адахъ - Азерман Фикретович САРДАРОВАХъ галаз - танишарзава...

- Авайвал лагъайтла, зун инсандин беден адетдин тушир къайдайларди сагъарулан 14 йис тамам хъайдайлай къулухъ маштъул жезва, - ихтилатзава Азерман Сардарова. - Жув ва хизанар начагъ хъайила, абурукъер-къаларикай арадал гъайи дарманралди завай сагъариз хъайила, зак мадни гъевес акатзава. 1998-йисуз из патав чкадин дуухтур къумек тълабиз атана, Усугъчайдин азарханада тамам са вацран вахтуналди къенер физвай аял сагъариз т-

КЪЕЙД.

А.САРДАРОВ Докъузпера райондин Къалажух хъуре 1977-йисуз дидедиз хъана. 1996-йисуз МГАВТ-дин (Московская госакадемия водного транспорта) Дербентда кардик квай филиалдин юридический факультет акъалттарна. Вузду чирвилер къачузвой чавуз ада тъебиат чирнуз екез итижазавай, идахъ галаз сад хъиз, дармандин хъчарикай къченвай ктабар маса къачуна, халъкдин мөбенинадин сирер чирнал риклива машигул жезвичин.

Малум тирвал, чи улкведин фармацевтикандин чехи кампанийра коронавирусдик сагъардай дарманар акъуднава, абурушилмишава, гъатта къецепатан улквейрини абуруз итижазава, мадни са шумудан жисильтай ахтармишунар къиле тухун давамарзава. Азерман Сардарова тестикли-арзавайвал, ада арадал гъанвай дармандин менфятувал, къиметтувал адакай ибарат я хъи, ада инсандин амай органлиз чурукла тъсириздава. (побочное действие).

риз (костно-мышечный системадин) къумекзавай, абурун тълар алуздавай мазни ава.

Тамам са йисалайни артух вахтунда вири дуныядик къалабулух кутунвай коронавирусдин азардикай сагъардай дарман арадал атуникай ада икъл гъланва:

- 2019-йисуз за ОРВИ-дикай, гриппдикай, гъакни нефес чулагвадай органрин азардикай (гайморит, синусит...) сагъардай цийи журедин дарман арадал гъланва. Йисан эхирра вири дуныядиз коронавирусдин түгъвал чкайла, за авай дармандик алава кухтунар авуна, адан гужувал артухарна. И түгъвалдай къил акъудун, адан чуру тъсыр чирун патал къиле тухвай ахтармишунри тестикиярайвал, коронавирусди инсандин беден зегъерламишава. Икъл тирвиля за беден зегъерламиш хъуникай михъдай дарманар ишлемишуниз, абуракай менфятуш артух фикир гана. Гъа икъл, алатай йисан эхирра коронавирусдикди азарлу хънвай зун ва зи руш за гъазурнавай дарман ишлемишуналди сагъ хънава. Мадни заз а кардат фикир желб ийиз къланзава хъи, за дарман натуральный компонентрикай арадал гъанва, ада, адетдин медицинадин дарманрилай тафаватлу яз, бедендиз чурукла тъсириздава. Им за арадал гъанвай дармандин артуханвал яз гъисабзава.

Мадни малум хъхайвал, гъа и дармандалди Азерман Сардарова вечрен какаяр тъунылай зегъерламиш хънвай вичин рушни сагъарна.

- Дугъриданни, руш зегъерламиш хънвайлини сифтергъан лишанар пайдай хъайивалди, хук ва ратар михъи авун патал за ада, медицинада адет хънвайвал, марганецдин зайнф раствор, активированный уголь, полисорб гана. Къве юкуз дегишвал таҳайла, за винидихъ субъетбенавай, вич гриппдикай, ОРВИ-дикай сагъарун па-

Рапар ягъун давам жезва

Чи мухбир

Гъар йисуз чи улкведа, гъа гъисабдай яз Дагъустандани, агъалийриз гриппдиз акси рапар ягъунин кампания къиле физва. Пешекарри вахтунда рапар ягъун гриппдин виллик пад къунал гъалтайла виридалайни нетижалу серенжем яз гъисабзава. Икъл, гриппдиз акси раб янавайбур адак азарлу хъунин дөрежа къве сеферда агъузарзава. Эгер грипп акаттайла, ам къезилдиз, яни бедендиз зарар таҳхана алатзава. 6-ноябрдиз Дагъустандин здравоохраненидин министерстводин сайтда хабар ганвайвал, республикада 733 785 касдиз гриппдиз акси рапар янава, абуракай 400 агъзурдалай виниз аялар я.

И чешмеди мадни хабар гузайвал, алай вахтунда гриппдиз талука гъалар писзавач. Икъл, эхиримжи гъафтеда Дагъустандин сезондин гриппдикди начагъ хъунин 2240 дуушуш къейднава, алатай йисарив гекъигайла, им хейлин тимил я.

Дагъустандин здравоохраненидин министр Жамалудин Гъажибрағымова гриппдиз акси раб сифтергъанбурун жергедик кваз янава. Вичелай чешне къачунлди, ада республикадин амай агъалийриз и кар къилиз акъудуниз звер гузва.

- Азар сагъардади адан виллик пад къун регъят я. Къенин юкуз республикадин медицинадин вири идаарай гриппдиз акси вакцинадалди тълмин я. Коронавирусдин түгъвалдин вахтунда гриппдикай иммунитет хъун, садакай масадак акатдай къве азар сананди акутнайкай хъуда. Идахъ галаз сад хъиз, кфетлу тъуны, физический жигъетдай активнивилени азардин виллик пад къяз къумекда, - алай хъувуна министри.

РИКИЕЛ ХКИН: ци гриппдиз акси рапар ядай кампания вилкан йисарилай са тимил фад башламишнава. Алай йисуз региондин 60 процент (саки 1,5 миллиондилай виниз тешкилзава) агъалийриз рапар ягъун пландик кутунва.

Цийи машинар

И икъара Дагъустандин медицинадин идаарайз азарлуйриз тади гъалда къумек гунин мураддалди 48 машин (Lada Largus) рекъе тунва. Абурушилмишунин бюджетдин тақъатрин гъисабдай маса къачунва. Дагъустандин здравоохраненидин министр Ж.Гъажибрағымова машинира кардик квай тадаракар ахтармишна, түгъвалдин четин шартлар зегъмет чулагвайз дуухтурриз сагърай лагъана.

РИКИЕЛ ХКИН: алай йисуз дагъустандийриз тади гъалда къумек гунин мураддалди 73 (республикадив икъванбур санал мад садрани агакъайди туш) машин маса къачунва. Вири санлай, реамобиларни кваз, чи республикадиз 130 машин агакъана.

Министри къейд авурвал, цийи машинар маса къачуни амбулаторийра медицинадин къумек гунин кар хъсанарда. Абурухъ азарлудаз тади гъалда къумек гун патал вири къулайвилер (тележкатаалкя, носилкя...) аба. Коронавирусдин түгъвалдин шартлар фикирда къуналди, абуяр ягъзла таҳвил къумекзава. Адахъ электронергия гъасилуниз талука ва ңудралди маса проектарни изобретенияр аба.

Хер хъайиди - хирен устар

жезвайди лагъайтла, азарханайра къумек таҳхайла, завай чара къланзавайбур тир. Азарханада къаткана, лазим антибиотикар яна, амма регъятивал таҳхай дуушушар зи хизанда авай касарин къилелни атана. Зи къатунралди, дуухтурри мекъи хъунин себебди бедендин гъалар къеве таҳвилдай, ам яргъалди сагъариз тежезвайдаз (хронический форм) элкъуэрзавайди, имни анжака са антибиотикралди сагъариз тежезвайди таҳвал тирди фикирда къазвач. Ахътин азарлуюр патал зун жуван къайдайра ишлемиш эгечина: компрессрикий, массаждикай, таҳвал авай чкадиз чим акъуднава, эфирный ягъулайрикай, векъер-къаларикай, гъарса къвале авай недай-хъвадай затларикай, специрикай менфятуш къачувча.

Захъ инсандин бедендиз тади гузай жураба-жуве азарар сагъарзавай хейлин дарманар (къайдайра) аба. Къенин юкуз авайбурулай абурушилмишунин дуухтурри мекъи хъунин таҳхайла, зун халъдин медицинадин иммунитет чурукла тъсириздава (адетдин дарманри хъиз, лугъурвал, са чкадиз къумек гайтила, мукъуда чурукла тъсириздава), абурухъ къумекзава, - алай хъийиза таҳвилди.

- Дуухтурри вай тамам 5 йисуз зи азар (хук алай чка пис тазвай) неинки сагъариз, таҳлар къевай ятла саклани къил акъудиз, дуухтурри мекъи хъунин таҳхайла, зун халъдин медицинадин иммунитет чурукла тъсириздава (адетдин дарманри хъиз, лугъурвал, са чкадиз къумек гайтила, мукъуда чурукла тъсириздава). Ахътин азарлуюр патал зун жуван къайдайра ишлемиш эгечина: компрессрикий, массаждикай, таҳвал авай чкадиз чим акъуднава, эфирный ягъулайрикай, векъер-къаларикай, гъарса къвале авай недай-хъвадай затларикай, специрикай менфятуш къачувча.

Икъл, ада, халъкдин медицинадин вичиз авай чирвилерикай даяхъ къуналди, дамарра ивидин гъерекат хъсанардай (вичин тъсыр горчичнизи ухшар авай) настойка арадал гъана. И дарман ишлемишунин нетижада ярғыл йисаря ам гъелек авур азардин таҳлар атлана, ада сагъ хънава.

Халъдин мисалда "Хер хъайиди хирен устад жеда" лугъуда. Вичин таҳл-квадай къил акъудна, вич сагъариз алакъайдалай къулухъ А. Сардарова гзафбуруз къумекнава и кар давамарзава. Вичин тежрибадай ада хейлин мисаларни гъана. Адан хва армияда авайла синуситдикди начагъ хъана. Тамам сагъ йисуз ам азарди гъелекнава, гъатта Москвада, военный госпиталдани къве сеферда къаткана, амма къумек хънава. Дербентдиз, къвализ таҳла, бубади гъазурый дарманди (спрей) хва 5 юкуз сагъарна. Гайморитди тади гузай къуншидиз 7 юкуз къиле тухвай процедурдай къумекнава. Азарман Фикретовича субъетбет дарман ишлемишава, и дарманди грипп, ОРВИ, коронавирус, зегъерламиш хъунилай гъейри, гъакни нефес чулагвадай органрин, ратарин садакай масадак акатдай азарарни сагъарзава, дамарар къеви (закупорка) хъайлани, иви холестериндикай михъи ийизни къумекзава. Са гафунади, ам гегъеншдаказ ишлемишдай тақъатдиз элкъевнена.

Амма... Инал къелдайбуру суални гун мумкин я. Бес дарман арадал гъанвайла, адакай гегъеншдаказ вучиз менфятуш къачувчав?

И жинъетдай А. Сардарова ихътин баян гана:

- За Россиядин здравоохраненидин министерстводиз, Дагъустан Республикадин Халъдин Собраницин Председатель Хизри Шихсаидоваз дарман регистрация авунин карда къумек гун патал чар рекъе тунва. Амма министерстводай хтай чарчай абурухъ ихътин дарман регистрация ийидай итиж авачириди ашкара жезва. Министерстводин векилрин гафарикай хатказавайвал, и кар за жува, хусуси таҳвил къумекзава. Амма, заз чизвайвал, жерягъриз чпин къвалахъ анжака азарханадин къилин дуухтурри разивал гуналди, ам БАД (биологически активный добавка) ва я дарман яз регистрация авунади къилиз акъуддай ихтияр аба. И кар, яни регистрация къилиз акъуддун патал, пулдин еке таҳвил лазим жезва. Газетдикай менфятуш къачунади, заз и карда къумек гудай къас-спонсорар майдандиз акъатнайтла къланзавай...

Азарман Фикретовича галаз къиле фейи субъетбетдай мадни чир хъайивал, ам гзаф патарихъя вичихъ къетен бажарағъ авай къас я. Ам халъдин медицинадилай гъейри, жураба-жувре маса хилерални маштъул жезва. Адахъ электронергия гъасилуниз талука ва ңудралди маса проектарни изобретенияр аба.

Нариман ИБРАГИМОВ

ЗУЛУН секин, гульушан югъ нянихъ элкъвендай. Дустари Юсуф лап купедиз къван реке туна.

- Пара сагърай, дустар, гила хъвач, - лагъана развилиелди Юсуфа, - анжакъ къаршиламишиз рикелай алдумир.

- Ваъ, яда, ам чи гъилия къенвай къвалах я, - шаддиз рахана Гъемзе. - Премия тир саягъда чукухъдайди я.

- Ам - са рахунни алачиз. Гъелеги...

Юсуф са шумуд легъзеда дустарин гульгуни килигна ва купедиз хтана, ада чантадай спортдин партал, газетар, ручка ақыудна, стоплад эцигна, ахпа партал дегишарна. Поезд тъвалдай вахт жезвай. Тади кваз, нефес-нефесдихъ текъвэз, купедин раклара чуллавбур алай дишегъли пайда хъана.

- Цүлсад лагъай нумра ина авани?

- Авай хътиндия, - жаваб гана Юсуфа, ам купедин нумрайриз килигна.- Эхъ, ина ава.

- Гена хъсан. Са тымил амай геж жез, - дишегълиди гъилевай, кънульхъ галай чантаяр полкадал эцигна, кульч чантадай телефон ақыудна. Акунриз килигайла, дишегълидин къянни цувад ийсалай алатнавай. Адахъ шумал, виле ақьядай буй-бухах, хушчин авай. Чуллав фитеди, мичи вили кофтади ва юб-

завач. Ингье гила Москвадиз теклиф-нава, итимдин орден зав вахкузва...

- Кү гъал-агъвал гъикл я?

- Пис туш. Къвал-югъ ава. Къвалах-дик ква. Зун психология. Къуд ийсавай са рушни ава заз. Зи рикл-дуркун, эи гульбул, заз умъурдихъ авай цигелвал артухарзайвай зи нур.

- Захъни са руш ава. Адан пуд ийс я. Гъа вуна лугъудай риклин мурад хътиндии. Зи серин, перишан югъни нурламишзвай цукъ.

- Аллагъди хуърай абур ва чунни абурун къилел. Ви рахунрай къатлайвал, ам бадедин патав гвани?

- Эхъ, исятда адахъ галаз ава. Гъар мумкинвал хъланмазди, за абурул къиль чуғаззвайди я.

- Рушан диде гъинава?

Юсуфа ихътин суал гъич гульгетнавачир. Хизандин тъл, дерт, имтигъан хусуди тир. Аниз ада са касни ахъязвайди тушир. Амма гила, рикелни алачиз, чара касдихъ галаз хизандикай, юлдаш яз амачир папакай ихтилат авун?

Юсуф вичин къяншарда ацуънавай чуллав вилер авай дишегълидин килигзава ва къеняй вич-вичив рахазва: "Адан дерт мадни тъкъуылди я. Жегъилзамаз гъульукай магърум хъланвай кесиб... Аламат, заз адахъ галаз жуван дерт пайиз къланзва. Садазни, санални риклевай түрфен винел ақьуд тавур заз гила гичиндин сив къевнавай хъурхъ алуддай хиял ава".

Рекъин юлдашар

кади са кардикай лугъузвай - дишегълиди алайди ясдин партал тир. - Мад кас авайди тушни? - дишегъли секинсузвал кваз Юсуфаз ва ахпа купедин раклариз килигна.

- Ваъ, - къурелди жаваб гана итимди.

Дишегълидин мадни са вуч ятлани лугъуз кълан хъана, амма ахъя авур къелеч плұзарар агал хъувуна. Са шумуд легъзеда, фикирлу хъана, ахпа ам мад рахана:

- Заз күн чир хъана, күн тележурналист Саркароянни?

- Эхъ.

- Кү передачаяр, репортажар инсанрин къайгъударвал ийизвайбүр я. Зун абуруз тамашава.

- Сагърай хуш гафарай.

И арада Юсуфан трубкадиз зенг атана.

- Алл-е-е, алл-л-е-е, - гъасята рахана итим. - Диде, вири хъсан я, поезд реке гъятнава. Лейсанади вун инжилу ийизвач хъ? Лагъ, са пуд ийкъалай дах хъведа, савъватарни гваз...

Дишегълиди и вахтунда, чантадай ақьудиз, стоплад вичиз герек къведай шейэр эцигна. Гъа са вахтунда ада Юсуфан рагунрихъни яб акалзавай. Ада къятана - Лейсанади вун я. Зенгинилай гульгуни итим фикирдик акатнавай.

- Күн Москвадиз яни?

- Ваъ, - Ростовдиз. Журналистрин форумдиз, - къурелди лагъана Юсуфа.

- Виликдай совещанияр, сорбанияр гзаф тир, гила - форумар. Абур гъич, за хиве къада, поезд юзайла ва купеда чун къеди амукъайла, зак къурху акатнай. Ахпа вун чир ятла чир хъайла, риклиз регъят хъана.

- Жедай кар я. Исятда ихтибарлу ксар лап къитя.

- Сагърай заз ихътин теселли гунаи.

- Багъышламиша, ваз зун чизва, зазни вун чир хъанайтла, пис тушир...

- Зунни лезги я, - дишегъли лезги чалал рахана. - Зун Важибат я. Москвадиз физва.

- Сагъ-саламатдиз агақърай чун физвай чайкъиз, - чиник хушвал акатай Юсуфи дидед чалал рахана. - Квел алай ясдин партал...

- Эхъ, террористар лугъудайбуру зи бахтlu, шад къвалел пехъ ацуънварна. Зи гульб, полициянди офицер, а алчакъ къаз фейила, гульлейрин хурук акатна. Анлай инихъ мусибатдин йисни зур алатзава. Багърийри ясдин партал xtлун лугъузва. Амма залай алакъ-

заз чиз, валайни бици баладин дерт заланди я. Ам дидедикайни магърум хъана, вунни гъамиша къвалав жезвач.

- Вучда бес? Къвалах гадардай фикирни авуна, амма даҳди ихтияр ганач.

Сифте ийкъара заз зун гъиниз ийдатла, Эрзидилай, ам алдатмишайдай гъихъин къисас вахчудатла, вуч аврутла хъсан ятла чин тийиз, рикл рикл нез, ахуғдигъан цай тұхъур төжез амай.

- Гъавурда ақъазва. Акуна. Зи стхадални гъахътин ягъсуз дишегъли аталтана...

- Са чавуз за жуваз лагъана: "Гъакъ хъана хъсан хъана. Ам валай фад ва регъядиз алатна". Ада вичи вич баладик кутуна. А ламран хъиз паб, хизан авай. Къвал кирда къуна. Амма алчадин папас чир хъана, ада Эрзидихъ галаз еке къал-макъал ақыудна. Къурелди, са къунайкай хъанац. Заз ван хъайвал, гила Эрзи Питердин са базарда авалда, емишар, майвайра маса гуз...

Купедин раклар ачукъ хъана, Юсуфазни Важибатаз проводница ва адан да-лудихъ галай итимни дишегъли акуна.

- Ингье ина ава күб чқаяр, вач, ацуъ, - рахана проводница. - Хъсан рехъ хъурай кваз.

Купедиз яшар яхъцурни цудалай алатнавай гъульни паб гъахъна. Дишегълиди гъасята танишвал гана.

- Зун - Таисия, имни - зи гъуль Михаил, - лагъана ада. - Чун хцин патав Москвадиз физвайбүр я. - Рахаз-рахаз, ада стоплад сүрсет авай пакетар эцигна. Мұзык шейэр Юсуфан къумекдалди полкайрин къенелатара туна.

- Им гъи станция я? - хабар къуна Важибат.

- Моздок я, - жаваб гана Таисияди. - Күнни Москвадиз яни?

- Зун - эхъ, амма Юсуф Ростовдиз къван я.

- Вучиз ак! Күн юлдашар тушни?

- Ваъ, анжакъ рекъин юлдашар я чун,

- гаф күдиди Юсуфа.

- А-а-а, гъакъ яни? Заз күнни... - Таисияди са жүре хъверна ва багъишиламишун тълабана.

- Жедай крап я, - чиниз яр ақъатай Важибаталай вилер алуд тийиз, рахана Юсуф...

Поезд Ростовдиз агақъана. Эвич-дади вилик Юсуфа, гъайиф чуғвадай саягъда ва са гъихъин ятлани умуд кваз, Важибатаз лагъана: "Яраб чун чаз Махачкъалада ахквадатла?"

- Гъелбетда, - хүшдиз жаваб гана дишегълиди. - Чи меркез са чехи хъур хътиин чка я къван.

- Гъелеги, Важибат, - итимди дишегълидин гъил вугана ва ада ам хъульдиз къуна. - Гъелеги сагърай.

- Сагърай, Юсуф.

Дишегълидин вилера вилер ақыр итимида вагондай экъечіз тади авуна.

Перрондай эвичай Юсуф санихъни тефз ақъаз хъана. Ам ахътин гъалда авай хъи, гъя вичивай са вуч ятлани къакъуднава. Вич сада гужуналди чими къвалия саврух къуғвазвай күчедиз ақъуднава. Поезд юзайла, ада вич эвичай вагондай тъбереката. Адаз зарб ақатзавай ва виликди физвай вагондин даклардал алай Важибатан чин акуна.

... Юсуф Республикадин больницидин колективдикъ галаз цийи къилин дигъаттар танишарзавай мярекатдай хъфизвай. Больницидин гъаятдай ада Важибатаз ушшар дишегъли акуна. Адал ясдин партал ақатир. Ятла, туштла лугъуз шаклу хъайи итим адан гульбъузиз фена ва ада назикдиз эверна:

- Важиба-ат-т-т...

Дишегъли элкъвена.

- Юсуф-ф-ф...

Са шумуд легъзе абур сад-садаз килигиз амукъна. Ахпа къвачери итимни дишегъли сад-садан къяншардиз тухвана.

- Важибат-т-т...

- Юсуф-ф-ф...

- Я Аллагъ, икни жеда къван. Зи умуд атланвайди тир вун ахквадач лугъуз.

- Хъсан кардикай умуд атун дүз туш. Заз чизвай, чун къалт хъийидайди...

Хъсанвиллиз - писвал

Азедин ЭСЕТОВ,
Дагъустандын халкъдин дүхтур

И ихтилат заз жувахъ галаз къелай са дустуни авуна...

- Вад лагъай курсунин студент тирла, чи къвализ мектебда санал къелай хұрубын атанай. А чавуз зун, жуван студентка свасни галаз, кирида күнвай къвале яшамиш жезвай. Жегъилдин кефияр саз тушири. Жигеррин тәлди тади гузай. Гъавилай закай күмек къланзай.

Пака гөрек дүхтүрринг патав тухудай меслят авуна, кусдайвал хъана. Мұғындарин перемдин хивер, къуынерни галаз, күківар хъанвай. Ихътин гъалда аваз ам дүхтүрринг патав тухун чаз кутугна акунач. Адав вугудай перемни чахъ авачир. Вучда?

Няиз, хұрубынни курсуна, жегъиль суса адан перемдин далу ахъяна, аға къил винидиҳ хъувуна, хиверизни пине хъияна. Перем алукдай тартибдиз хана, уттыни яна, гъазурна. Экунахъ перемдин иеси мягътеле хъанвай.

Дүхтүрринг патав тухвана, дерди-гъал ахтармишна, лазим дарманарни къвена, хұрубынни райондиз реке хтунай...

Гележега касдин умъур кадъана: хуыре колхоздын бухгалтер хъана.

Гъа ийсара гъахъуз, са себенини авачиз, колхоздин седри, чи багъ вахчуда лугъуз, гъавалат хъанвай. Адан гъисабрай, хуыре чи хизандикай касни амачир. Диде хъультүннин варцара чахъ галаз шеърда жедай, чими хъайила, вичин къвалел-къал - хұрубыннан жедай.

Килигайтла, са шумуд ийкъан вилик тухвай собранидин протокол къенвай чина ағъя къилин са вад-ругуд цар бушдиз амай. Ина къетлен протокол къенвай: "Хуыре, колхозда тахъунса килигна, Эметова Гүлназавай багъ вахчун!" И гафарилай гульгүниздиз - "Собранида авайбуру вирида адан багъ вахчун дүз яз гъисабна. Аксисбур авач", - къенвай. Кланел бухгалтердиннин седридин къуларни алай. Протокол къенвайди, седриди лагъайвал, бухгалтер яз хъана. Гъа чи къвале вичин перемдиз цийи умъур хъайди.

Ихътин инсансызилин "бажарғыдин" иеси ма-лум хъайлана, кайванидивай вич хұзъ хъаначир. "Жүн нет!rez ушшар хъана, күківар хъанвай перемни ала, студент тир чи патав вун күмек къланз атала, за ийфен къене ви перем цийи хъувуна, экунахъ алуқна. Зи итимди вун дүхтүрринг патав тухвани. Авур гъуьрметдин къашуна, и демекда ацуънна, хендеда папавай багъ къа-къуддай протокол - къундарма къвена, ахгакъарзани?

Азиз МИРЗЕБЕГОВ

Дегишарна

Алахънай зун и дүньядиз
Дегишвилер гүн патал.
Дүнья-алем авайдалай
Мадни хъсан хъун патал.

Жегиль тир зун, ашкы-гьевес
Лап чарчар хъиз раззвай.
Рикл хуруда, чал акъудна,
Са инсан хъиз рахазвай.

Акъл жедай заз: завай дагълар,
Вацлар, гъульер рамиз жеда.
Синерилай, дагъарилай
Са нефесдал камиз жеда.

Амма вахтар къвезд, алатна,
Икъарий варцар хъана.
Варцар йисар жез, алатна,
Йисари мад йисар гъана.

Вил ахъйна килигайла:
Яшар фена, къузъуз хъанва.
Чанда амат эвелан гуж,
Чарарни зи рехи хъанва.

Хъанач дүнья дегишариз,
Дүньяди зун дегишарна.
Асивилин руть вахчуна,
Зун къисметдив вердишарна.

03.09.2020

Саки

И гүзелдин буйдиз килиг:
Мармардин гумбет я саки.
Ажеб хуш я адан аваз,
Дагъларавай къвед я саки.

Лугъуз-хъуэрэз жеда шаддиз,
Къекъвез жеда ам азаддиз,
Нур чуклурдай зулуматдиз,
Цавун юкъвал гъед я саки.

Тай-барабар авач адаz,
Ам акурла акъл жеда заз:
И дүньядал аламач кас,
Амайди чун къвед я саки.

25.03.2019

Жеч

Вуж я икъван иерди?
Мугъман икъван иер жеч!
Жин ятла, шейтлан ятла?
Шейтлан икъван иер жеч!

Элкъвеc сифет рагъ ятла?
Лацу беден агъ ятла?
Къужах бустан-багъ ятла?
Бустан икъван иер жеч!

Къве киф - саки къве лиф я,
Лув гуз жезвач, зайиф я,
Вич чилел таз гъайиф я,
Мержан икъван иер жеч!

Килиг күн буй-бухаходз,
Акъвазнава марал хъиз,
Хкаж хънвай вич дагъдиз,
Жейран икъван иер жеч!

Аламатдин кас я ам,
Ни лугъуда свас я ам?
Женнет багъдиз хас я ам,
Инсан икъван иер жеч!

11.05.2019

Шад легъзеяр

Жевзайди я лап тимил
Шад легъзеяр умъурда.

Дүньяди зун дегишарна

Манийри хъиз абуру
Твада инсан сүльгуурда.

Вири дердер-гъамар чи
Селдин саягъ тухуда.
Гегъенш жеда вацлар чи,
Багъ цувкверив ацуда.

Лувараллаз илгъамдин
Акъудда чун цавариз.
Гъар са югъ а легъзейри
Элкъуурда шад сувариз.

Цифер алай цаварни
Экъу, алван ийда.
Сефил риклер шадарда,
Даим кубан ийда.

Гъар ни вуч лагъайтлани,
Маса затлени авач чахъ.
Амукъдайди дүньядай
Шад легъзеяр я анжах.

12.05.2017

Умудрин гъед

Түхүумир вун, умудрин гъед,
Цавал дайм алаz хъухъ!
Вун галализ жеда, гъелбет,
Риклер чулав, аваз хъухъ!

Са экв къведай чка амач,
Нефесни чи жезва дар.
Я панагъ, я арха амач,
Чишу жезва чи гъалар.

И дүньядин крап акваз,
Мягътлер жезва гъар юкъуз.
Къвезвай ийфер, ийкъар акваз,
Жезва рутьдиз чун ажуз.

Яраб ихътин къвалахар мад
Са девирда хъанайтла?!
Ихътин гъалар, чуру, барбат,
Идлай вилик авайтла?!

Хиялар зи физва яргъаз,
Хиялар заз пар хъанва.
Гъам, хажалат, хифет чулагъаз,
Гъульпүл михъиз дар хъанва.

Гъикъван гагъди гъя икъ давам
Жедатла чин тийиз зун,
Сефил хъанва гъульпүл тамам,
Сугъул хъанва михъиз зун.

Агъзур патахъ физва хиял,
Алатзана икъ яикъар.
Мецел ала тек са суал:
Мус түхкъульда чи гъалар?!

...Түхүумир вун, умудрин гъед,
Цавал дайм алаz хъухъ!
Вун галализ жеда, гъелбет,
Риклер чулав, аваз хъухъ!..

14.04.2020

Аман атПайтлани

Эвелдай сад ятла авам,
Жедач адад акул тамам,
Вуна адан япал далдам
Ийфиз-юкъуз ягъайтлани.

Вечрен мука къазар жедач,
Валарий тазар жедач,
Келемдикай газар жедач,
Валлагъ, ни вуч лагъайтлани!

Зулуз къведач гатун ийкъар,
Ийфиз цава жедач ракъар,
Женнетда гъич жедач ламар,
Вири затлар аватлани.

Гатун юкъуз рагъ акъидач,
Цифери чуныух ийидач,
Гъар санай чаз бахт жагъидач,
Вири затлар жагъайтлани.

Михъинсан гъич къацудач,
Темягъкардин нефс ацудач,
Дүньядихъай вил атлудач,
Къарай, аман атлайтани!..

04.01.2019

Къакъатдач

Вучайтлани дүньядал,
Цав чиливай къакъатдач.

Гъикъван зегъмет чуругутлан,
Гъил гъиливай къакъатдач.

Сир туш, элдиз я аян,
Хабардар я гъар инсан:
Түкъвенватла са хизан,
Паб къваливай къакъатдач.

Чизва и кар гъар садаз,
Фадлай малум язва чаз:
Гардан атлун тавунмаз,
Тан къиливай къакъатдач.

30.03.2019

Вучиз жеда?

Къефле-къефле хъанвай пехъер,
Лекърез квевай вучиз жеда?
Куын фереяр ятла эгер,
Клекърез квевай вучиз жеда?

Къуртлани кыл гъикъван цава,
Къаллди я куб макъам, гъава,
Гъа квелайни ягъсуз, ява
Сикърез квевай вучиз жеда?

Тефидайла куб гаф ише,
Гъульжетунар къамир пеше,
Хеб ятла куын, авам, диши,
Гъерез квевай вучиз жеда?

Амалар куб - гзаф усал,
Мукъвал хъанва а куб ажал,
Халкънаватла яз куб чакъал,
Севрез квевай вучиз жеда?

Къвагъ авун я чидайди квев,
Виранлухрин къилел элкъвев,
Куб вилик квай, лугъуз-хъуэрэз,
Деврез квевай вучиз жеда?

14.04.2019

Думанан нулькер

Са члавариз чи хурые
Хъанай етим, са бахтсуз,
Диде-буба ажалди
Къакъуднавай лап вахтсуз.

Адахъ касни авачир
Вичин арха, даях тир,
Аквазвайди адад гъал
Цавун чинал Аллагъ тир.

Нулькервилиз къабулнай,
Рикл изнисаф атана,
Ам хуревай лап варлу,
Девлетлу тир Думана.

Шумуд ийсуз Думанан
Зегъмет чулагъаз мулкарал,
Буй акъатна, а етим,
Хъанай зурба са къегъал.

Агакъайла къад ийсав
Жагъурна са тъарам руш,
Къвализ-ийкъаз вафалу,
Женнетдин са иер къуш,

Адаз меҳъер авуна,
Мергъяматту Dумана,
Динни иман, ягъ-намус
Вичин рикъел хана.

“Нулькервала на гъикъван?” -
Лагъаналда Думана,
Чилер-мулкар багъишина
Адаз, язух атана.

Цанвай, гъазур никни кваз
Адаз гана, хциз хъиз,
Лагъана: - аслу тушиз,
Вердиш хъухъ вун ви къиль

хъуз...

...Гад атана, ник гъудай
Вахт агакъна, а жегъил
Хъана ийкъар акъудиз,
Са кардални тифиз гъил.

Ник гвена, гад къватлон а
Жегъилдиз хупл кагъул тир.
Гъавиляйни адад гъал
Гъам сефил, гъам сугъул тир.

Эхир чалал атана,
Къуцленваз ам вичин чан:
- “Я баркаван хъайи ник,
Вучиз туш вун Думанан?

Тиртла эгер вун адан,
Са гъафтеда гуьдай за.
Ахпа къватла шешеприз,
Лап къизил хъиз хъудай за...”

...Гилани чи арайра
Ава Ѹыхъти «женжелар»,
Лукъвал азадвилай
Багъас къадай черпелар.

21.06.2018

Хъсан тир

Сахайндиз

Вун жедалди дидедиз,
Хеб хъанайтла хъсан тир.
Вун туна, эчязавай
Къеб ханайтла хъсан тир.

Герек туш вун дидедиз,
Кафан туш вун къейидаз,
Вун дүньядиз гъайда
Къван хъанайтла хъсан тир.

Чирағ туш вун инсандиз,
Яракъ туш вун шейтандиз,
Къедалди и деврандиз,
Лап къенайтла хъсан тир!..

21.08.2019

Тек са тан тушви**Къайиди**

Са “гъульягъдиз”

Са тан тушви къайиди,
Риклни михъиз къайи я.
Са чан тушви къайиди,
Руынни михъиз къайи я.

Аватайтла гъульпүз вун,
Гъетер вири рекъида,
Акъттайтла чулыгъиз вун,
Чулылпер вири “рекъида”.

Ви квач акъур чкада
Ирид ийсуз векъ жедач.
Ви чин акур чкада
Я лекъ ва я пехъ жедач.

Акъван кфир я хъи вун,
Акурдан рикл аватда.
Вун авай са улькведа
Халкъ баладик акатда.

Цавуз фейтла вун, цавар
Агъудалди ацуда.
Чилик фейтла вун, чилер
Мурдар жеда, къацуда.

Вучайтлани, я четин,
Гъикъл аквада ви тедбир?
Буындугуэрар вун хътин,
Жедайди я лап тек-бир.

Кун герек я цай яна,
Руынни гарув гун патал.
Маса жуыре мұтұуғырзис
Жедач вун хътин чакъал!

...Са тан тушви къайиди,
Риклни михъиз къайи я.
Са чан тушви къайиди,
Руынни михъиз къайи я...

25.08.2019

Шир хътин са инсан**тир**Магъмуд бубадин руыгъдиз
бахшаза

Таъсиридачир адад хару, селлери,
Гүзгүз ачух, риклни шад тир,
Къубан тир.

“Пир” лугъузвай адад хурурь,
Эллери,
Магъмуд буба пир хътин са инсан
тири.

Авуначир садаз писвал
Умъурда,
Дузывал, гъахъвал авай дайм
Фикирда,

Зенд

Күй ківализ газет хквездвани?

Яшлу несилдин векилри ихтилат завайвал, цұдайысар идалай вилик газетринни журналприн киоскинде еке учирар жедай. Къенин юкъуз еримлу жезвай технологияді, интернетті басмадин СМИ-яд бергем басрухдик күтунва. Идалай вилик ақыттың бязы газетар көле интернэтдин сайтиз элкүзын хұзурунай мисаларни тіммил авач. Амма милли газеттерин месэла көтөндөн я...

Гөвчели халқыарын чалапар алғатавай газеттинни мұкыбурун арада абурун эмгияттін жигъеттей авай тафаватдизи фикир тагана тун дүз түш: къвед лагыйбуру чин асулындағы кылыш ақында, сад лагыйбурун хиве алава яз хайи чал, меденият хұннин лап важибу буржини ава. Инал "Лезги газетди" жигъеттей тұхузтай ківалихдай баянар гүн артухан кар жеда - кел...

Исітада чи вилик 2021-йис патал газет күннин (подпись) ківализ...

чириз гъакіни ашкара я. Гәя и себбейдай милли газетар абурух эхиримжи келчи амай къван чапдай ақындин чарасузвал ава лугуз жеңде. Къенин юкъуз газет гылеле къуна хабарар келунал риқл алай ватан-эльгиляр чахт газа ама. Гаввиляй чарчин СМИ-яд, пән жергедай яз РД-дин милли чалапар алғатавай жемияттін сиясатдин газетарни вилю түхун, абурун "ұмымур" яргы ийиз алахұн чи умуми везифадиз элкүльн герек я.

"Лезги газетдин" 100-йисан юбилейдин 15-намағандын (ашкара себбей ава суварин мәрекетар 15-намағандын) саки ақыттана. Алай 100-йисан къвед лагыйп панюна тұлғывалди газетдин тиражни сақадар ағыз аудунда.

Исітада чи вилик 2021-йис патал газет күннин (подпись) ківализ...

лах ақывазнава. Хквездвани күй ківализ республикадин дережада хайи чалал алғатавай газет?

Са хъсан хабарни гуз кіланзала: алай 100-йисан 15-намағандыл "Лезги газет" Россиядін Почтадан сайттада мобилный приложенидіз алғаттада. И карди, жув авай чқадилай аслу тушиз, санисиз фин тавуна, ацуқай ківале Дагъустандын мулкарса авай ватан-эльгиляр, бағырияр патал "Лезги газет" хқыдай мүмкінвал гузва. Урусатдин жуыреба-жуыре шеъррә ава буру Дагъустандын авай чин мұкъва-къилияр патал газет хұзь кіланзала лугудай фикирар аллатай 100-йисан малумарнай. Къе гъахтинг күлайвал хъана.

Ша чна вирибуру газетдин тираж хқажуник пай кутан - им чи мілледін къилин винизвални я. Са шакни алачиз!

Чи ватан-эльгиляр - гъар сана Илимди ачухай рекъер

Дүньядын тұвар-ван авай касарин ұмымурдин рекъериз фикир гайиті, агалқунын күкүшшір ақын патал инсанды хъянавай пешедин рекъяй даттана виликтери еримшиүн лазим жезва. Вичикай ихтилат физиев Эльвира Низамиевна АЛИЕВАНИ (ДЕВРИШБЕГОВА) илимрін докторвилін, профессорвилін чехи дережайрив ақыннавай алым я.

Э.Алиева 1973-йисуз Дербент шегъерда савадлу сихиприкай тир лезги хизанды дидедиз хъана. Къадым шегъердин 3-нұмрадин юкъван мектеб ақылтарна, 1989-1994-йисары Курганский областдин Шадринск шегъердин гъукуматдин педагогвилін институтдин къецепатан чаларин факультетта (ингилис та немс чаларин мұаллимдин пешедай) дерин чирвілер къачуна.

Вичин зегметдин рехъ ада хъсандыз ингилис чал чизвай мұаллимрін жигъеттей еке игтияж авай Дагъустанда башламишна. Махачкаладин ДГТУ-да Эльвира Низамиевнади 1994-2004-йисары студентиз ингилис чалан тарсар гана.

2004-йисуз Э.Алиевади филологиян илимрін кандидатвилін, 2010-йисуз РАН-дин чалар ахтармішдай илимрін институтда "Функционально-семантическая катего-

рия модальности и ее реализация в разноструктурных языках (русском, английском и лезгинском)" темадай филологиян илимрін докторвилін диссертация хъена.

2004-йисалай 2013-йисалди ада Москвадин МИЭП-да (Международный институт экономики и права) са шумуд күллугъдал ківалхана: сифтедай кафедрадин заведующий, ахпа лингвистикадинни межкультурный коммуникацийин факультетдин декан, гүльбүнлай институтдин проректор хъана. 2014-йисалай Москвадин МГППУ-дин ингилис чалан кафедрадин профессор яз зегмет чулуна.

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрін кандидатвилін тұвар къачунвай гъвечи вах Алина Низамиевна Девришбекова чи улыкедін меркезда карчивил машылъя.

Инъе лезгірін аңжаса хизандай са шумуд алем ақыттана. Чешнелу ватан-эльгирихъ къуй гележегда мадни еке агалқунар хъурай!

Филологиян илимрі

Понедельник, 16 ноября

РГВК

06:50 «Заряжайся!» 0+
 07:00 Время новостей Дагестана. Итоги
 08:05 «Заряжайся!» 0+
 08:15 «Здоровству, мир!» 0+
 08:50 «Заряжайся!» 0+
 08:55 Д/с «Русский музей детям» 9 с. 0+
 09:25 Х/ф «Папа!» 12+
 11:10 «Парламентский вестник» 12+
 11:35 Т/с «Метод Фрейда-2»
 12:30, 14:30, 16:30 Время новостей Дагестана
 12:50 «Человек и право»
 14:05 «Преступление и наказание» 16+
 14:50 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
 15:25 «Память поколений. Султан Алисултанов»
 15:50 «Арт-клуб» 0+
 16:10 Мультфильм 0+
 16:55 «В центре внимания»
 17:00 Д/с «Пять причин поехать в...» 8,9 с.с.

17:30 Т/с «Метод Фрейда-2» 4 с. 16+
 18:25 Мультфильм 0+
 18:45 Передача на табасаранском языке «Мил»
 19:30, 22, 30, 00, 30 Время новостей Дагестана
 20:00, 23, 00, 01, 30 Время новостей Махачкала
 20:20 «Кунацкая» 12+
 21:05 «Дагестанский календарь» 0+
 21:10 «Экологический весник» 12+
 21:25 «Учимся побеждать»
 21:45 «Дагестан туристики» 6+
 22:00 «На виду» 12+
 23:20 «Угол зренния» 16+
 23:50 Д/с «Карта Родины» 12 с. 12+
 01:15 Передача на табасаранском языке «Мил»
 01:50 «На виду» 12+
 02:15 «Экологический весник» 12+
 05:00 Познер. (16+).
 02:30 «Дагестан туристики» 6+
 03:00 «Гражданин начальник» (16+).

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.25 Доброе утро. (12+).
 9.00, 12, 00, 15, 00, 3.00 Новости. (16+).
 9.50 Жить здорово! (16+).
 10.55 Модный приговор. (6+).
 12.15, 1, 05 Время покажет. (16+).
 14.10 Гражданская оборона. (16+).
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 21:10 «Экологический весник» 12+
 21:25 «Учимся побеждать»
 21:45 «Дагестан туристики» 6+
 22:00 «На виду» 12+
 23:20 «Угол зренния» 16+
 23:50 Д/с «Карта Родины» 12 с. 12+
 01:15 Передача на табасаранском языке «Мил»
 01:50 «На виду» 12+
 02:15 «Экологический весник» 12+
 05:00 Познер. (16+).
 02:30 «Дагестан туристики» 6+
 03:00 «Гражданин начальник» (16+).

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания
 14.30, 21.05 Вести Дагестан
 19.25 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова

09:00 Канал национального вещания
 14.30, 21.05 Вести Дагестан
 19.25 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова

НТВ

5.05 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
 6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
 8.25 Давай разведемся! (16+).
 8.00, 10, 00, 13, 00, 16, 00, 19, 00, 23.35 Сегодня.
 5.00, 9.30 Утро России.
 9.00, 14, 30, 21, 05 Вести. Местное время.
 9.55 О самом главном. (12+).
 11.00, 14, 00, 17, 00, 20, 00 Вести.
 12.15, 1, 05 Время покажет. (16+).
 14.10 Гражданская оборона. (16+).
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 21:25 «Экологический весник» 12+
 21:45 «Учимся побеждать»
 21:45 «Дагестан туристики» 6+
 22:00 «На виду» 12+
 23:20 «Угол зренния» 16+
 23:50 Д/с «Карта Родины» 12 с. 12+
 01:15 Передача на табасаранском языке «Мил»
 01:50 «На виду» 12+
 02:15 «Экологический весник» 12+
 05:00 Познер. (16+).
 02:30 «Дагестан туристики» 6+
 03:00 «Гражданин начальник» (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
 8.25 Давай разведемся! (16+).
 9.30, 4, 35 Тест на отцовство. (16+).
 8.25, 10, 25 Т/с «Морские дьяволы. Рубежи Родины». (16+).
 11.40, 3, 45 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор. (16+).
 14.00 Место встречи. (16+).
 11.30 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
 12.40, 18, 40 60 минут. (12+).
 14.55 Т/с «Морозова». (12+).
 17.15 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
 21.20 Т/с «Теорема Пифагора». (12+).
 23.30 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
 2.20 Т/с «Каменская». (16+).
 4.05 Т/с «Гражданин начальник». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
 8.10 Х/ф «Однажды двадцать лет спустя». (12+).
 9.45, 4, 25 Д/ф «Жанна Прохоренко. Баллада о любви». (12+).
 10.55 Городское собрание.
 11.30, 14, 30, 17, 50, 22, 00 События.
 11.40, 3, 45 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 12.05, 3, 15 Т/с «Коломбо». (США). (12+).
 13.35, 5, 20 Мой герой. Эдуард Радзюкевич. (12+).
 14.50 Город новостей.
 15.05 Т/с «Отец Браун». (Великобритания). (16+).
 16.55 Д/ф «Послание с того света». (16+).
 18.15 Детектив «Я знаю твои секреты». (12+).
 22.35 План или пропал. (16+).
 23.05, 1, 35 Знак качества. 0.00 События. 25 час.
 0.55 Прощание. Андрей Миронов. (16+).
 2.20 Д/ф «Ошибка президента Клинтона». (12+).
 6.15 6 кадров. (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром. (12+).
 8.00, 13, 00, 18, 00, 21, 15 Новости дня.
 8.20, 10, 05 Х/ф «Тихая застава». (16+).
 10.00, 14, 00 Военные новости.
 10.20, 13, 15, 14, 05 Т/с «Смерть шпионам. Скрытый враг». (16+).
 15.25 Х/ф «28 панфиловцев». 18.30 Специальный репортаж. (12+).
 18.50 Д/с «Ступени Победы». «Танковый бой на Висле. Т-34-85 против «королевских тигров». 19.40 Скрытые угрозы». «Альманах» 42. (12+).
 20.25 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым». «Судьба золота Российской империи». (12+).
 21.25 Открытый эфир. (12+).
 23.05 Между тем. (12+).
 23.40 Т/с «Барсы». (16+).
 3.05 Х/ф «След в океане». 4.25 Х/ф «По данным уголовного розыска...»
 5.35 Д/с «Москва фронту».

вторник, 17 ноября

РГВК

06:50 «Заряжайся!» 0+
 07:00, 08, 30, 12, 30 Время новостей Дагестана
 07:20 Передача на табасаранском языке «Мил»
 08:00 «Заряжайся!» 0+
 08:05 Мультфильм 0+
 08:55 Д/с «Пять причин поехать в...» 8,9 с.с.
 09:25 Х/ф «Топаз» 12+
 11:35 Т/с «Метод Фрейда-2» 4 с. 16+
 12:50 «Кунацкая» 12+
 13:30 «Экологический весник» 12+
 13:55 «Угол зренния» 16+
 14:30, 16, 30 Время новостей Дагестана
 14:55 «На виду» 12+
 15:25 «Дагестан туристики» 6+
 15:45 «Учимся побеждать»
 16:05 Мультфильм 0+
 16:55 «В центре внимания»
 17:00 Д/с «Пять причин поехать в...» 10,11 с.с.

17:30 Т/с «Метод Фрейда-2» 5 с. 16+
 18:25 Мультфильм 0+
 18:45 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 19:30, 22, 30, 00, 30 Время новостей Дагестана
 20:00, 23, 00, 01, 30 Время новостей Махачкала
 20:20 «Подробности» 12+
 20:45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
 21:15 Давай поженимся! (16+).
 21:25 «Психологическая азбука» 12+
 21:45 «Молодежный микс»
 22:00 «Человек и вера»
 23:20 «Память поколений. Эсед Салихов» 12+
 23:50 Д/с «Карта Родины» 13 с. 12+
 01:15 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 01:50 «Подробности» 12+
 02:15 «Молодежный микс»
 02:30 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
 03:00 «Психологическая азбука» 12+

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.25 Доброе утро. (12+).
 9.00, 12, 00, 15, 00, 3.00 Новости. (16+).
 9.50 Жить здорово! (16+).
 10.55 Модный приговор. (6+).
 12.15, 1, 05 Время покажет. (16+).
 14.10 Гражданская оборона. (16+).
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 21:25 «Экологический весник» 12+
 21:45 «Учимся побеждать»
 21:45 «Дагестан туристики» 6+
 22:00 «На виду» 12+
 23:20 «Угол зренния» 16+
 23:50 Д/с «Карта Родины» 12 с. 12+
 01:15 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 01:50 «На виду» 12+
 02:15 «Экологический весник» 12+
 05:00 Познер. (16+).
 02:30 «Дагестан туристики» 6+
 03:00 «Гражданин начальник» (16+).

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания
 14.30, 21.05 Вести Дагестан
 19.25 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова

09:00 Канал национального вещания
 14.30, 21.05 Вести Дагестан
 19.25 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова

НТВ

5.05 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
 6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
 8.25 Давай разведемся! (16+).
 8.00, 10, 00, 13, 00, 16, 00, 19, 00, 23.35 Сегодня.
 5.00, 9.30 Утро России.
 9.00, 14, 30, 21, 05 Вести. Местное время.
 9.55 О самом главном. (12+).
 11.00, 14, 00, 17, 00, 20, 00 Вести.
 12.15, 1, 05 Время покажет. (16+).
 14.10 Гражданская оборона. (16+).
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 21:25 «Экологический весник» 12+
 21:45 «Учимся побеждать»
 21:45 «Дагестан туристики» 6+
 22:00 «На виду» 12+
 23:20 «Угол зренния» 16+
 23:50 Д/с «Карта Родины» 12 с. 12+
 01:15 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 01:50 «На виду» 12+
 02:15 «Экологический весник» 12+
 05:00 Познер. (16+).
 02:30 «Дагестан туристики» 6+
 03:00 «Гражданин начальник» (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
 8.25 Давай разведемся! (16+).
 9.30, 4, 40 Тест на отцовство. (16+).
 8.25, 10, 25 Т/с «Морские дьяволы. Рубежи Родины». (16+).
 11.40, 3, 45 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор. (16+).
 14.00 Место встречи. (16+).
 11.30 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
 12.40, 18, 40 60 минут. (12+).
 14.55 Т/с «Морозова». (12+).
 17.15 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
 21.20 Т/с «Первый отдел». (16+).
 23.35 Чрезвычайное происшествие. Обзор. (16+).
 2.20 Т/с «Подзияков». (16+).
 0.00 Захар Прилепин. Уроки русского. (12+).
 23.30 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
 0.30 Мы и наука. Наука и мы. (12+).
 1.30 Место встречи. (16+).
 3.20 Т/с «Чужое лицо». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
 8.10 Доктор И... (16+).
 8.40 Х/ф «Безотцовщина». 10.40 Д/ф «Олег Даль. Между прошлым и будущим». (12+).
 11.30, 14, 30, 17, 50, 22, 00 События.
 11.50, 3, 10 Т/с «Коломбо». 13.40, 5, 20 Мой герой. Андрей Межулин. (12+).
 14.50 Город новостей.
 15.05 Т/с «Отец Браун». (Великобритания). (16+).
 16.55 Д/ф «Дамские негодники». (16+).
 18.10 Детектив «Я знаю твои секреты. Хамелеон». 22.35 Линия защиты. (16+).
 23.05, 1, 35 Прощание. Валерий Ободзинский.
 0.00 События. 25 час.
 0.35, 2, 55 Петровка, 38.
 0.55 Хроники московского быта. Звездная прислуза. (12+).
 2.15 Д/ф «Джек и Джеки. Проклятие Кеннеди». 6.20 6 кадров. (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром. (12+).
 8.00, 13, 00, 18, 00, 21, 15 Новости дня.
 8.20, 10, 05, 13, 15, 14, 05 Т/с «Смерть шпионам. Крым». (16+).
 10.00, 14, 00 Военные новости.
 10.30 Специальный репортаж. (12+).
 18.50 Д/с «Ступени Победы». «Путь на Берлин. ДП-2

ПЯТНИЦА, 20 ноября

РГВК

06:45 «Заряжайся!» 0+
07:00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на аварском языке 12+
08:00 «Заряжайся!» 0+
08:10 Мультифильм 0+
08:50 «Заряжайся!» 0+
08:55 Д/с «Пять причин поехать в...» 13, 14 с.
09:25 X/f «Часы отчаяния»
11:35 Т/c «Метод Фрейдера» 2 с. 16+
12:50 X/f «Все наоборот»
14:00 «Агресектор» 12+
14:30, 16.30 Время новостей Дагестана
14:50 «Дагестанский календарь» 0+
14:55 «Мой театр» 0+
15:40 «Психологическая азбука» 12+
16:05 «Галерея искусств» 6+
16:55 В центре внимания

17:00 «На злобу дня» 12+
17:15 «Время говорить молодым» 12+
17:45 Т/c «Метод Фрейдера» 2 с. 16+
18:45, 01.15 Передача на кумыкском языке 12+
19:30, 22.30, 00.30 Время новостей Дагестана
20:00, 23.00, 01.00 Время новостей. Махачкала
20:20 «Подробности» 12+
20:45 «На виду спорта» 12+
21:25 «Молодежный микс»
21:45 «Круглый стол» 12+
23:20 «Глобальная сеть» 16+
23:55 Д/с «Все грани безумия» 7 с. 16+
01:50 «Подробности» 12+
02:10 «Молодежный микс»
02:25 «На виду. Спорт» 12+
02:55 «Круглый стол» 12+
03:25 «Подробности» 12+
03:45 «Психологическая азбука» 12+
04:05 «Молодежный микс»

ПЕРВЫЙ

5.00 9.25 Доброе утро.
5.10 Комедия «Пурга». (12+).
9.00, 12.00, 15.00 Новости.
9.50 Жить здорово! (16+).
10.55, 2.50 Модный приговор. (6+).
12.15 Время покажет. (16+).
14.10 Гражданская оборона. (16+).
15.15, 3.40 Давай поженимся! (16+).
16.00, 4.20 Мужское/Женское. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.30 Телегра «Поле чудес». (16+).
19.45 Горячий лед. Москва. Фигурное катание. Гран-при 2020. Женщины. Короткая программа. Прямой эфир.
21.00 Время. (16+).
21.30 Голос. (12+).
23.40 Вечерний Ургант.
0.35 Д/ф «Звуки улиц: Новый Орлеан - город музыки». (16+).
2.05 Наедине со всеми.

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания
14.30, 21.05 Вести. Дагестан

НТВ

5.05 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня.
9.50, 9.30 Утро России.
9.00, 14.30, 21.05 Вести. Местное время.
9.55 О самом главном. (12+).
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести.
11.30 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
12.40, 18.40 60 минут. (12+).
14.55 Т/с «Морозова». (12+).
17.15 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
21.20 Т/с «Первый отряд». (16+).
23.30 Своя правда с Р. Бабаяном. (16+).
1.20 Квартирный вопрос.
2.25 Агентство скрытых камер. (16+).
3.25 Т/с «Чужое лицо». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30, 4.45 По делам несовершеннолетних. (16+).
8.05, 5.35 Давай разведемся! (16+).
9.15 Тест на отцовство. (16+).
11.25 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
12.25, 3.55 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
13.30, 3.30 Д/ф «Порча». (16+).
16.25 ДНК. (16+).
17.25 Жди меня. (12+).
18.20, 19.40 Т/с «Пес». (16+).
21.20 Т/с «Первый отряд». (16+).
23.10 Про здоровье. (16+).
23.25 Д/ф «Секреты женских докторов». (16+).
0.30 Мелодрама «Три полурагии». (16+).
6.25 6 кадров. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10, 11.50 Детектив «Сельфи с судьбой». (12+).
11.30, 14.30, 17.50 События.
12.15, 15.05 Детектив «Улики из прошлого. Роман без последней страницы».
14.50 Город новостей.
16.55 Д/ф «Тайны пластической хирургии».
18.10 Детектив «Дама треф». (12+).
20.00 Детектив «Психология преступления. Эра Стрельца». (12+).
22.00 В центре событий.
23.10 Приют комедиантов.
1.05 Д/ф «О чём молчит Андрей Мяков». (12+).
1.45 Д/ф «Актёрыские драмы. За кулисами музыкальных фильмов».
2.25 Петровка, 38. (16+).
2.40 X/f «Любовь по-японски». (12+).
2.30 X/f «В начале славных дел». (12+).
4.15 Короли эпизода. Юрий Белов. (12+).
4.45 Наградить. (12+).

ЗВЕЗДА

6.05 X/f «Если враг не сдается...» (12+).
8.00, 13.00, 18.00, 21.15 Новости дня.
8.20, 10.05, 13.20, 14.05 Т/с «Офицеры. Одна судьба на двоих». (16+).
10.00, 14.00 Военные новости.
18.40, 21.25 Т/с «Смерть шпионам. Лисья нора». (12+).
23.10 Десять фотографий. Владимир Хотиненко. (6+).
0.00 X/f «Юность Петра». (12+).
2.30 X/f «В начале славных дел». (12+).
4.45 Наградить. (12+).

суббота, 21 ноября

РГВК

07:00, 08.30, 16.30 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на кумыкском языке 12+
08:00 Мультифильм 0+
08:55 X/f «Небесные ласочки» 0+
11:20 «Мой малыш» 12+
11:50 «Молодежный микс»
12:10 Концерт «Мы едины – народы России!» 0+
13:35 «На виду. Спорт»
14:05 «Подробности» 12+
14:30 Балет «Людвиг Van Бетховен. К бессмертной возлюбленной»
15:50 «Здравствуй, мир!» 0+
16:50 X/f «центр внимание»
16:55 «Дежурная часть»
17:10 X/f «Тайна рукописного Корана» 12+
18:45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+

19:30, 22.30, 00.30 Время новостей Дагестана
19:55 «Дежурная часть»
20:05 «Парламентский вестник» 12+
20:25 Проект «Мы – народ российский. Дагестан многонациональный»
20:55 «Первая студия» 12+
21:55 «Одекан» 6+
22:55 X/f «Когда деревья были большими» 0+
00:55 «Дагестанский календарь» 0+
01:00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
01:35 «Мой малыш» 0+
02:00 Концерт «Мы едини – народы России!» 0+
03:10 Д/ф «Горянка, покорившая мир» 12+
03:30 «Первая студия» 12+
04:10 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+

ПЕРВЫЙ

6.00 Доброе утро. Суббота. (6+).
9.00 Умницы и умники. (12+).
9.45 Слово пастыря.
10.00, 12.00 Новости.
10.15 101 вопрос взрослому.
11.10, 12.15 Видели видео?
13.55 Горячий лед. Москва. Фигурное катание. Гран-при 2020. Мужчины. Произвольная программа. Прямой эфир.
15.15 Телегра «Угадай мелодию?» (12+).
16.10 Кто хочет стать миллионером? (12+).
17.45 Ледниковый период.
21.00 Время. (16+).
21.20 Концерт «Мы едини – народы России!» 0+
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23:30 «Парламентский вестник» 12+
23:55 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
01:30 X/f «Одекан» 6+
01:55 X/f «Люби меня нежно» 12+
02:25 «Мой малыш» 12+
03:40 «Человек и право»
04:40 X/f «Небесные ласочки» 0+
05:15 Модный приговор. (6+).
06:25 Давай поженимся! (16+).
07:15 Наедине со всеми.
08:00 Мужское/Женское.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России. Суббота. (6+).
8.00 Вести. Местное время.
8.20 Местное время. Суббота.
8.35 По секрету всему свету.
8.45 Кто в доме хозяин? (12+).
9.25 Едим дома.
9.90 Формула еды. (12+).
9.25 Пятро на одного.
10.10 Сто к одному.
11.00 Вести.
11.30 Юмор! Юмор! Юмор! (16+).
12.30 Доктор Мясников. (12+).
21.20 Горячий лед. Москва. Фигурное катание. Гран-при 2020. Женщины. Произвольная программа. Прямой эфир.
22.00 Вести в субботу.
23.00 X/f «Несчастный случай?» (12+).
1.00 X/f «Не отпускай меня». (12+).
3.15 Наедине со всеми.

НТВ

5.05 ЧП. Расследование.
5.30 X/f «Вор». (16+).
7.25 Смотр.
8.00, 10.00, 16.00 Сегодня.
8.20 Готовим с Алексеем Зиминим.
8.45 Мелодрама «Лабиринты любви». (16+).
10.35 Мелодрама «Жених» (Украина - Россия). (16+).
11.55 Жить для себя. (16+).
12.00, 2.45 Мелодрама «Женихов». (16+).
19.00 Т/с «Любовь против судьбы» (Турция). (16+).
22.50 Сила в тебе. (16+).
0.15 Квартирант НТВ у Маргалиса. Евгений Цыганов. (16+).
1.30 Шарль Де Голь. Возращение скучного француза.

ДОМАШНИЙ

6.30, 6.25 6 кадров. (16+).
6.40 Драма «Сиделка». (16+).
8.45 Мелодрама «Лабиринты любви». (16+).
10.35 Мелодрама «Жених» (Украина - Россия). (16+).
11.55 Жить для себя. (16+).
12.35, 14.45 Детектив «Я знаю твои секреты. Римский палач». (12+).
16.55 X/f «Кошкин дом». (12+).
21.00 Постскриптум.
22.15 Право знать! (16+).
23.55 Хроники московского быта. Дети кремлевских небожителей.
0.45 Д/ф «Слезы королевы». (16+).
1.30 Пан или пропал. (16+).
2.00 Линия защиты. (16+).
2.25 Д/ф «Последняя воля звезд». (16+).
3.10 Д/ф «Послание с того света». (16+).
3.50 Д/ф «Рынок шкур».
4.30 Д/ф «Дамские негодники». (16+).
6.00 Домашняя кухня. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.55 X/f «Безотцовщина». (6+).
7.40 Православная энциклопедия. (6+).
8.10 Полезная покупка.
8.20, 11.45 Детектив «Я знаю твои секреты. Хамелеон». (12+).
11.30, 14.30, 23.45 События.
12.35, 14.45 Детектив «Я знаю твои секреты. Римский палач». (12+).
16.55 X/f «Кошкин дом». (12+).
21.00 Постскриптум.
22.15 Право знать! (16+).
23.55 Хроники московского быта. Дети кремлевских небожителей.
0.45 Д/ф «Слезы королевы». (16+).
1.30 Морской бой. (6+).
15.25 Д/с «Сделано в СССР». (6+).
15.55 Д/ф «Битва оружейников. Гаубицы». (12+).
16.50 Д/с «Вечная Отечественная». (12+).
17.20 Д/с «Вечная Отечественная». (12+).
18.10 Задело!
18.25 Легендарные матчи.
22.30 Т/с «Сержант милиции». (6+).
2.15 X/f «Если враг не сдается...» (12+).

ЗВЕЗДА

6.05 М/ф.
7.10, 8.15 X/f «Золотые рога».
8.00, 13.00, 18.00 Новости дня.
9.00 Легенды цирка. (6+).
9.30 Легенды телевидения.
10.15 Д/с «Загадки века».
11.05 Улика из прошлого».
11.55 Не факт! (6+).
12.30 Круиз-Контроль. «Воронеж - Дивногорье».
13.15 Специальный репортаж. (12+).
13

Дин

Вири инсаниятдиз чешнелу ксар

Ямин МЕГЬАМЕДОВ,
диндин рекъяй алим

(Эвел - 44-45-нумраира)

Асъбрайк виридалайни сифте иман гъайибур Пайгъамбардихъ (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хурай вичиз): гъвчибурукой - Али ибн Аби-Талиб (8 иса аеаз), чехи итимрикай - Абу-Бакр, дишегълийрикай - Хадижагъ, лукъилевайбурукой - Билал(Аллагъ рази хурай чеплай виридалай).

Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хурай вичиз) квалин эгълияр, хизанарни асъбрайкай я ва адапар вири мусурманриз дидеяр (хыиз) я!

Мусурман умметдин иттифакъ ава: асъбрин арада хайи фитнейрин, къалрин гъакъиндай чаз кисун, раҳун тавун, абурукой вуж гъахъ ва вуж батлуп я лугъуз къимет гун тавун важиблу я. Ағълу-с-Сұна валь-Жамаадин инанмишвал ам я хыи, а вакъийра иштиракай къве падни гъахъ жағуриз чалишиши жезвай. Дұз къарап (решение) жағайда (гъахълу хайидаз) къве суваб ава: гъахъ жағуриз чалишиши хунаи ва дұз къарап жағурунай. Гъалати хайидаз са суваб ава: гъахъ жағуриз чалишиши хунаи (гъалати) багъ-

ишиламишава). Асъбар вири адалатлубур тир. Гъавилий, абурукой чуруқла раззвай, са бязи яъвалимиш рекъевай кланлапар - шитрин, рафидитрин, чудурин, диндин душманрин - гъахъдикай яръя ава, Аллагъидас асишлие ава. Эгер абурукой кар акъвазар тавартла, абурукой пис жаза жеда.

Исламдин алими лугъузва: "Чаз, мусурманриз, Мугъаммад пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хурай вичиз) асъбар газф кланзана. Абурукой садазни чна къадардилай артух кланивал (артух тариғу) гузач ва садни абурукой чна къабултилиз, гъурмет тийиз туш. Чаз асъбар тақлан ксар, абурукой хъсан раҳун тийизвайбур тақлан я ва чна асъбар анжак хъсанвиледи ри-

кел гъизва (абурукой хийир разаза). Абурукой хъун дұз дин я, имандикай я ва хъсанвал я. Абурукой хъун куфр я, мунафиқвал я, зулум я.

Чна халифвал тестикъарзаса Аллагъдин расудилай (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хурай вичиз) гульгуниз, эвени-эвел Абу-Бакр ас-Сиддикъаз (Аллагъ рази хурай вичелай) - адап ақалтлай лайихлувият. Ахпа (тестикъарзаса халифвал) - Умар ибн Хаттаб (Аллагъ рази хурай вичелай). Ахпа Усман ибн Аффаназ (Аллагъ рази хурай вичелай), Али ибн Аби-Талиб (Аллагъ рази хурай вичелай). Абу (къуд) "хулафау рашидун" (бажарагъзу, диндар халифаяр ва Дұз рекъин регъберар, имамар) я.

(Къат ама)

Диндин шиирар

Нариман АТАКИШИЕВ

Къуръандикай

Аллагъди ракъурна ктаб
Квачир вичик са күсни таб.
Ана ава гъахъни якъин,
Чал я адап гъакъван ширина.

Ағъланвай кас жеда шаклу,
Гъикт лагъайта, ам я гъахълу.
Къуръандава чехи метлеб,
Иман, намус, ахлакъ, эдеб.

Гъар са карда күмек я ам,
Мусурмандиз герек я ам.
Тарифуниз я вич лайих,
Кутаз жеда адак синих.

Сулейманаз

На лезгийрин хажаки кыил,
Вун садрани тахъуу сефил,
Умъурдин рехъ хурай къезил,
Вун Аллагъди хуий, Сулейман!

Рикт я ви мерд, гъилни - ачу,
Дұз рекъера харжиз дуллух,
Ви берекат хурай артух,
Вун Аллагъди хуий, Сулейман!

Къаракуыре - хайи Ватан,
Мадни хурай вич авадан,
Дережаяр хурай къакъан,
Вун Аллагъди хуий, Сулейман!

Диндин месәләйриз талукъ суалар пайда хъайтла, ватцапдин 8-989-653-42-35 нумрадиз къыхих.

Мусурманриз гузва күмек,
Вакай диндиз хъсанва дирек,
И рекъе хуй мадни зирек,
Вун Аллагъди хуий, Сулейман!

Хуих, я Аллагъ!

Чир хъжемач итимни паб,
Къуд къилихъай ван къвезе таб.
Гынис физва чун къе яраб?
Баладикай хуих, я Аллагъ!

Эй инсан, вун жемир аси,
Халикъдиз экъечмир акси.
Пис жеда ви крат вири,
Дувандикай хуих, я Аллагъ!

Расудин (с.а.с.) тівар мийир русвагъ,
Чир хуих, ам я еке гунағ.
Акыулу хуих, мийир фитне,
Бедбаҳтилин я ам бине.

Алимдиз

Гъвчичи халкъдин чехи алим,
Чирвилер гвай я муллум,
Күн хътинбур газф хурай
Шариатдин хъдай илим.
Диндин рекъе я вун устад,
Дин виллик фин я ви мурад,
Гъар сүалдиз жаваб гуда
Делирларди ийиз успат.
Тағсирдин гъазурна баян,
Ківалах хъана пара хъсан.
Вафалу дуст, Ямин стха,
Дережаяр хуий ви къакъан!

Спорт

"Дербентдин девлет"

Алай йисан 9-ноябрдиз Дербентдин мэр Хизри Абакарова (цийи къуллугъдал тайнардалди вилик) чи ватандаш машъур спортсмен - Европадин чемпион Даурен Куругълиев "Дербентдин девлет" (достояние) медаль гана.

РИКIEL ХКИН: Дағыстандин Кылин везифаю вахтунанди тамамарзавай Сергей Меликов мукъвара Дербентдин общественностидыхъ ва жегъилрихъ галас гүрьушими хъайи вахтунда ада са жерге агъалийри, гъа гъисабдай яз сиясадин ва жемиятдин деятерпив, культурадин хиле зегьмет чуғазвайбурув, Дағыстанда ва Россиядин амай региона яшамиш жезвай меценатрив, спортда машъурвал къазанмишнавай ксарив (ва икмад) "Дербентдин девлет" медалар ва "Дербентдин гъурметту агъали" лагъай тъварар гуниз талукъарнавай шад мярекат къиле тухвана. А вахтунда Даурен Куругълиев сборра авай, адавай и мярекатда иштиракиз хъаначир.

Медаль вахкудайла X. Абакарова Дауренан агалкъунар, Дербент шегъер вилик тухник кутазвай лайихлу пай, шегъердин общественно-политический умъурда активидакас иштиракун, ватанпересвал къейдна. Дұньядин чемпионатда гъаливал къазанмишайтла, X. Абакарова адаш шегъердай квартира гүнни хиве къуна.

Тельман, мадни виликди!

ПЫЛЕРАЛДИ КУКИУН

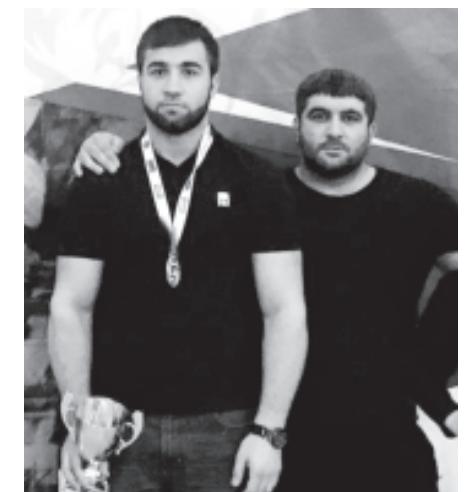
Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Са тымил вахт идалай вилик чав Брянска да гъилералди күкүнай Россиядин къенкүвичивал патал къиле феи акъажунра чи ватандаш, вичин ери-бине Мегъарамдхуруын райондин Кркарин хурай тир Тельман Шагъмирзоева 21 йисал къевдалди яшда авай (90 кг-дилай газф заланвал) спортсменин арада бурынждин медаль къазанмишайдакай хабар агақына. Чаз малум хайивал, гададин 3 йис тирла, хизан Сургутдин күч хъана, исятда ана яшамиш жезвай. Ци ада Сургутдин нафтадин техникинин ақылтарнава.

Спортал чи ватандаш вичин 8 йис тамам хайидалай къулухъ машъул жезвай. Хайи стха Ризван адаш хъсан чешне хъана. Ам лагъайта, күдодай Россиядин чемпион, спортдин и журедай спортдин мастер, азаддакас къуршахар къунай спортдин мастервиле кандидат я.

Сифтедай Тельман азаддакас къуршахар къунал машъул хъана. Гульгуниң ийсара ада вичин къуватар грэпплингдай, күдодайни ахтармишна. Алай вахтунда Т.Шагъмирзоева MMA ва гъилералди киккидай журедайриз иллаки артух фикир гузва, спортдин и журедайриз сирер дериндай чирзана. Тренер, Сургутда яшамиш жезвай чи ватандаш Максим Алимован реғъбервилек кваз вичин устадвал мадни хажзала.

Малум хайивал, спортда им жегъиль спортсменди къазанмишнавай сифте агадак къун туш. Адахъ вич машъул хъайи спорт-

дин вири журедайрий журеда-жууре турнира ва акъажунра къазанмишнавай хейлиин кубокарни медалар ава. Икмад ада кудайдай Россиядин къенкүвичивал патал ақылажунра - гимишдин, гъилералди күкүнай Россиядин къенкүвичивал патал ақылажунра бурынждин медалар къазанмишна. Спорtdин и къве журедайни ам Ханты-Мансиjsкий автономный округдин (ХМАО) ва Уралдин федеральный округдин (УрФО) чемпионвилин тъварарин сағыб я. Ада гъакъини MMA-дай ХМАО-дин къве сеферда чемпионвилин тъварар, грэпплингдай ХМАО-дин чемпионатдин гимишдин медаль, какахъай единоборствойрай фестивалда (ММА-дай) ва икмад турнирра къенкүвичи чакаяр къазанмишна.

Чи мурад жегъильдихъ спортдин рекъе мадни еке күкүшар мұттығырдай къуватар хъун я.

Гимишдин медалрин сагыбар

КҮРШАХАР КҮН

Чи мухбир

Алай йисуз и турнирда Россиядилай гъейри, дұньядин 8 улкведин спортсменри чипин устадвал къалурна. Лугун лазим я хыи, ци спортдин и сеңенжемдик азаддакас ва грекринни рим-лүйринг журеда къуршахар къунилай гъейри, күмадал къуршахар къунин журеми кутунвай. Гъаниз килигна турнир къиле физвай аренадал 70 тонн күм вегъенвай. И акъажунра Дағыстандин хъянашай командадик кваз чи ватандашы - Милад Ализаев (87 кг-дал къведалди заланвал айабурун арада) ва Анвар Аллагъярова (57 кг-дал къведалди заланвал айабурун арада) гимишдин медалар къазанмишна. Абуру къведани республикадин грекринни рим-лүйринг журеда къуршахар къунай школада чипин устадвал хажзала. Къуй жегъильрихъ гележегда мадни чехи агадак къунар хурай!

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядийн, алакъадин ва массовий коммуникацийрин министерство

367018, Махачкъала,
Насрутдинов пр., 1 "а"

КЬИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГИМОВ
(+78722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ
66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ
66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
66-00-63

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
66-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
66-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ
66-00-62
КАССА
66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА
ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

Газеттис 52 сеферда акъатзава
Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовий коммуникацийрин хиле гузьивал авунин рекъяя Федералый күлгүлгүлтүдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистрация авуна.
Регистрациядии нумра ПИ № ТУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди түбүр хъийизва.
Макъалайриз рецензия гузувач ва абур элкъевна вахкувач. Редакциядии макъалайрин авторин фикирарад сад тахъун мумкин я.
Газетта чап авун патал теклифнавай материалара гъанвай делилрин дүзвилин ва керчеклини патахъай жавабдараав авторрин чипин хиве гъатзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:
367018, Махачкъала, Насрутдинов
проспект, 1 "а". Печатони къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:
Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 16.30

Газет "Издательство" "Лотос"
ОО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан къиче, б.
Тираж 5088

Гы - Илишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбуру я.

12 - Икъван яшар хъанвайбуру къелрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г. Махачкала

БИК - 048209001

ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001

Л/Сч - 20036 Ш60090

Вад лагъай нумра

Абад АЗАДОВ

Лезги эдебиятдин "Самур" журналдин вад лагъай нумра чапдай акъатна. Гъар гъилера хызы, и сефердер журналда гъияятдин ва шириратдин таъсирлу эсерар гъатнава. Дагъустандин халкъдин писатель Абдуслима Исмаилова вичин сифте гафуна бязи ульквейрин пачагъирилай гатлунна, чи депутаттал, гъвччи чиновникрал агаъжалдади гъикл абуру чин къанлу, инсаннитди, ульквейриз, жемиятди зиянлу гъерекатриз, каририз рехъ гузватла къейднава. "Тапуни таб хазва", - лугъузва писателди. Таб ийизайбуруз и кардикай регъунын хъжезмач. Гъайиф къведай кар ам я хыи, тапаралди чин къиль хузвайбуру гзаф жезва.

А. Исмаилован "Рекъин къейдер - рикъин гъиссер" рубрикадик кваз ганвай куъруу, хъультул чалалди къиенвай эсерарни реътидиз, са нефесдал къелиз жедайбуру я. Эсеррин игит сад я - Абусид. Адан ульмурдин гъар са легъзе таъсирдайди я.

Гъияятдин эсеррикай журналда писатель Нариман Ибрагимован "Кысметдин къемеда къуырл" романди еке чка

куунва. Адан сад лагъай пай "Ватандиз рехъ" тъвар алаз 2017-йисан 3-4-нумрайриз акъаттай.

"Рикл - нақъварал, руғъ ца-варал ашукъ я" кыил алаз ганвай Зульфиқъар Къафланован цийи шииррин циклда авторди вичиз хас жуъреда инсандин ульмурдиз, дульнадин гъалариз талукъ гъерекатар, гъиссер, фадлай тестикъ хъанвай эбеди крап, (къанивал, ульмур, ажал, югъ, ийиф, дуствал, хаинвал, женг) къалурзава.

Лезги шириратда фадлай чин халичадин чешнеяр хразвай Рима Гъажимуродовадин ва Айна Шалбузовадин журналда ганвай эсеррин зерифвал, мельрибанвал ва гъа са вахтунда ватанпересвал, ультквемвал гъасытда къатлuz жезва.

Шаир ва муаллим Аллагъяр Абдулгъалимова 250 йисан юбилейдихъ галаз алакъалуу яз Мирзэ Алидин ульмурдай мичеъви сухта Къадирахъ галаз хъайи алакъаяр рикъел хизва.

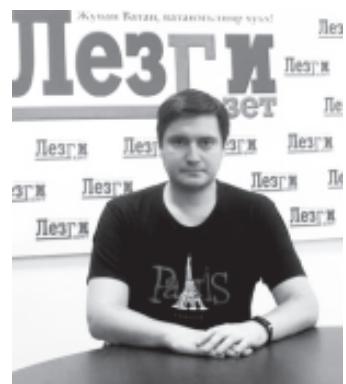
Журналист, писатель, таржумачи Гъажи Ильясова вичин къелем драматургиядани ахтармишава. Адан "Хъульрун къевдей айвалаат" (чи йикъарин къемеда) къелиз хуш къведай эсер хъанва.

Лезги Википедия

К. ФЕРЗАЛИЕВ

И йикъара «Лезги газетдин» редакциядиз Н. Бауманан тъварунхъ галай МГТУ-дин къуллугъчи, «Википедия РУ» НП-дин (некоммерческое партнерство) член, Википедиядин лезги разделдин администратор Олег АБАРНИКОВ мугъман хъанвай.

Википедиядин лезги хиле хайи чалал чапнавай макъалайрин къадар алай вахтунда 4 агъзурдалайни алатнава. Википедия интернетдин майданда авай ачуу энциклопедия я. Къе, дульнадин хейлин чалар къаҳуунин хаталувилик акатнавай макъамда, инсаннитди гөгъеншдиз менфят къачувай интернетда лез-

ги чалал чапнавай малуматар гъикъван гзаф хъайитла, гъакъван хъсан я. Алай вахтунда дульнада 6 агъзурдалайни гзаф чалар авайдакай гзаф чешмейра къиенва, амма Википедиядин

2021-йис патал

Лезги газет

къыхъ!

йисанди - 63249
6 вацранди - 51313

газетдин къимет почтарин
отделенийрай:

йиса - 977 манатни 41 кепек
6 вацра - 488 манатни 70 кепек

Абонентрин ящикрай (до востребования):

йиса - 912 манатни 02 кепек
6 вацра - 456 манатни 00 кепек

«Дагпечатдин» киоскрай:

йиса - 456 манат

6 вацра - 228 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай «Дагпечатдин» киоскра, сайтда (www.dagestan.press) ва гъакъини Махачкъала, Промшоссе куьчедин 10 "а"-нумрадин дараматда, къиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

«Лезги газетдин» редакциядай чи хутаҳдайбур :
йиса - 325 манат

6 вацра - 162 манатни 50 кепек

Чи газет къинин патахъай суалар пайда хъайитла, экъунин сяддин 9-далай нянин сяддин 6-далди и нумрадиз зенг ийиз жеда: 8-928-584-16-72

хилер 3 вишелай гзаф чаларихъ ава. Лезги чалан и сиягъдик акатун дамахиз жедай кар я.

Гуруушдин вахтунда чна Википедиядин лезги хел вилик тухунин, макъалайрин къадар артухарунин, чапнавайбуру ери хъсанарунин месэла веревирдна. Авайвал лагъайтла, исята лезги чалал кардик кутунвай Википедия тарифдай гъалда авач.

Олег Абарникова къейд авурвал, лезги Википедия патал макъалаяр къызывайбурун, таржумаяр ийизвайбурун къадар тымил я. Чигин ашкъидалди кардик къуын кутазвайбурун чалан пешекарар тушвилляй материалар къайдадик кутунвайин, къундарма гаффар арадай ахъкудунин къивалах къилиз акъудна къанзана.

Олег Абарникова ихтилатайвал, материаларин къадар арту-

харун патал, мумкинвал хъайила, махсус конкурсанни малумарзава.

2015-2016-йисара «Лезги Лувар» фондунин ва ФЛНКА-дин къумекдади лезги Википедияда Россиядикайни Дагъустандикай макъалаяр къинин къве конкурс къиле тухвана», - къейдна ада.

Са шакни алачиз, интернетдин майданрин къумекдади хайи чал вилик тухунин, машгурин барадай лазим жуъреда къайдадик кутунвай лезги Википедиядихъ еке эгъмият жеда.

О. Абарникова редакциядиз коллективдиз авторрикай сад вич яз чапдай акъуднавай «Википедия. Вводный курс» тъвар алай ктабни пишкешна. И къелеч ктабда Википедиядал къвалихунин рекъяя галай-галайвал баянар ганва.

Утерянный аттестат об общем среднем образовании (9 класс) за № 005180002244, выданный МБОУ СОШ №3 им. А.И.Гаджибекова г.Каспийска РД в 2014 г. на имя БАЙБУТОВОЙ Сабины Саидовны, считать недействительным.

«ЛГ»-дин 44-нумрадиз акъатай сканворддин жавабар:

дүз ЦАРАРА: Фарман. Къерьеш. Хъалхъас. Нишрав. Хъурт. Исаев. Тили. Тарта. Нуырги.

ТИК ЦАРАРА: Реал. Нуксын. Альвар. Хъархъ. Ихтилатчи. Велвелла. Тини. Лишан.

«ЛГ»-дин 45-нумрадиз акъатай сканворддин жавабар:

дүз ЦАРАРА: Къуркъушум. Рагымат. Хел. Алим. Ружа. Къиса. Баяс. Ранг. Дейл.

ТИК ЦАРАРА: Цур. Клаш. Угъри. Март. Тахсиркар. Миш. Агъабег. Макъсад. Пкавул.

Түккүрьяди - К. Къалажухви

Пичерик Цай кутадай чка	Ругъвал	Мах, кыса	Шульше аттудай алат	Къайда- ...	Мубарак
		Палчух	Уъщена арадал атанвай тик чка		
Гъикаят ва ...	Итимдин тъвар			Зулун варз	Нажах- дин “къам”
		Дагъдин ...	Беден зурзун		
Камал- эгъли	Лишан	Ктай къарас		Лезги ашукъ	Гъери
Украина- дин парла- мент		Безекра жедай багъа къван	Гъалар ийидай алат		Вахт, вяде
	Kлерец			Tехв	